

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Golob

Mentor: izr. prof. dr. Vladimir Prebilič

Somentor: izr. prof. dr. Andrej A. Lukšič

OTROCI VOJAKI V UGANDI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2011

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju dr. Prebiliču za svetovanje in pomoč pri izbiri ter izdelavi diplomskega dela.

Največja zahvala gre članom moje družine, ki so mi stali ob strani in me spodbujali v času študija ter mi tako pomagali, da sem izpolnila svoje cilje.

Otroci vojaki v Ugandi

V preteklosti pojav otrok vojakov ni bil tako razširjen, kot je danes. Velik porast uporabe otrok v vojaške namene se je pojavil šele v drugi polovici dvajsetega stoletja. V sodobnem svetu se kljub napredku in civiliziranju sveta pojavlja vedno več otrok vojakov, ki so večinoma neprostoovoljno vključeni v vojaške dejavnosti po vsem svetu. Uporabljajo jih pretežno paravojaške, revolucionarne in uporniške enote, civilne milice ter nekatere državne vojaške sile. Pojav otrok vojakov je prisoten v Koreji, Čečeniji, Kolumbiji, Iraku, Iranu, Pakistanu ter v drugih državah, najbolj prisoten pa je v Afriki. Med uporniškimi vojaškimi enotami, ki za boj uporabljajo pretežno otroke, je najvidnejša Lord's Resistance Army (v nadaljevanju LRA), ki je v Afriki povzročila najdaljši vojaški spopad in pri tem kot vojake uporabila pretežno otroke.

LRA za rekrutiranje vojakov uporablja pretežno nasilne metode, med katerimi prednjačijo ugrabljanje otrok, pobijanje njihovih svojcev in uporaba ustrahovalnih metod za obvladovanje mladih vojakov. Metode pranja možganov in ustrahovanje onemogočijo neposlušnost in pobege. Otroci vojaki so zelo nevarni borci, saj so hitri in nepredvidljivi. V tem diplomskem delu bom predstavila dejstva, ki so pripeljala Ugando do teh okoliščin, in raziskala delovanje LRA ter poiskala vzroke, ki omogočajo tako dolgotrajno in neprekinjeno delovanje uporniške vojske na osnovi otrok vojakov.

Ključne besede: otroški vojaki, Uganda, LRA.

The child soldiers in Uganda

The occurrence of child soldiers was not so wide known in the past as is today. Large increase of use of children appeared in military intentions only within second half of twentieth century. Now, despite of progress and civilization process of world, in contemporary world more and more child soldiers appear, which are mostly involuntarily engaged in military activities across the globe. They are used mostly by paramilitary, revolutionary and rebellious units, civil militia and some state military forces. Occurrence of child soldiers is present in Korea, Chechnya, Colombia, Iraq, Iran, Pakistan and other states, but still the most present is in Africa. Among rebellious military units that use mostly children in struggle, the most visible is Lord's Resistance Army (LRA) which caused the longest military engagement in Africa and used for it's activities mostly children as soldiers.

LRA is using mostly violent procedures for induction of soldiers, during which the priority is on abducting of children, killing of their relatives and uses of domineering procedures for restraining of young soldiers. Procedures of brainwashing and intimidation make disobedience and escapes impossible. Child soldiers are very dangerous combatants, because they are quick and unpredictable. In this dissertation we will check the facts, that led Uganda to these circumstances. We will put the eye into activity of LRA and search out main causes that are allowing such lastingly uninterrupted activity of rebellious army on base of child soldiers.

Keywords: child soldiers, Uganda, LRA

Kazalo

1 UVOD.....	7
1.1 Cilji in pomen predlagane teme.....	8
1.2 Hipoteze.....	8
1.3 Uporabljena metodologija	9
1.4 Struktura analize	9
2 DEFINICIJA FENOMENA OTROK VOJAKOV.....	10
2.1 Zgodovina problema.....	10
2.2 Nastanek vojn v Afriki	14
2.3 Pravni pogled.....	16
2.4 Socialna vključenost – definicija.....	16
3 UGANDA.....	19
3.1 Zgodovinski pregled.....	19
3.1.1 Bunyoro in Buganda.....	20
3.1.2 Vdor evropskega imperializma in ustanovitev protektorata.....	21
3.1.3 Nastanek in pomen kmetijstva kot gospodarske panoge.....	21
3.1.4 Politični in administrativni razvoj	22
3.1.5 Druga svetovna vojna in njene posledice	23
3.2 Uganda po dekolonizaciji.....	24
3.2.1 Razglasitev neodvisnosti in Obotejevo prvo predsedstvo	24
3.2.2 Aminova diktatura	25
3.2.3 Uganda pod Obotejem – drugič.....	27
3.2.4 Obdobje Musevenija – politika izključevanja se nadaljuje	27
3.2.5 Uganda kot multietnična družba – zgodovinsko in politično ozadje.....	29
3.3 Zgodovina gibanja LRA	29
3.4 Joseph Kony	32
3.5 Ideologija LRA.....	34
3.6 LRA in zloraba otrok.....	35
3.7 Poboji LRA.....	37
3.8 LRA danes	39
3.9 Posttravmatski sindrom otrok.....	41
3.10 Mirovne operacije in reševanje problematike otrok vojakov	44
4 SKLEP.....	47

VIRI.....	49
PRILOGE	55

Kazalo slik

Slika 1: Joseph Kony	30
Slika 2: Alice Lakwena	31
Slika 3: Alice Lakwena v kenijskem begunskem taborišču	32
Slika 4: Šef obrambne milice Joseph Fele s člani svoje skupine v mestu Obo	39
Slika 5: Izpuščeno dekle, ki je preživelu dve leti v enotah LRA, izprašujejo častniki Forces armées centrafricaines (FACA) v Demokratični Republiki Kongo.....	43
Slika 6: Odstotek otrok, ki so bili prisiljeni v določene aktivnosti v LRA.....	44

1 UVOD

Kot otrok vojak je tako po splošni praksi kot po mednarodnih zakonih definirana vsaka oseba, mlajša od devetnajst let, ki se aktivno udeleži bojev ali na kakršen koli način sodeluje kot član oborožene sile ali skupine. Udeležba otrok v bojih je v današnjem času postala dejstvo, kar je zaskrbljujoče, saj le-ti v vojnah ne bi smeli imeti nobene vloge. Definicija otroka vojaka je sicer enostavna, vendar se pojavlja vprašanje definicije odraslosti osebe. Najvišja sprejemljiva meja starosti je devetnajst let, sicer pa je pojem odraslosti odvisen od kulture, socialnega okolja in ekonomskih kontekstov vprašanja (Singer, 2009). Že v Rimski republiki je bila služba v vojski dovoljena moškim, starim nad 16 let (Švajncer, 1998).

Če pogledamo v slovensko zakonodajo, to področje ureja Zakon o vojaški dolžnosti (ZvojD) (Uradni list RS, št. 18/91 z dne 27. 4. 1991), in sicer z naslednjimi spremembami:

- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vojaški dolžnosti – ZVojD-A (Uradni list RS, št. 74/95 z dne 23. 12. 1995),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vojaški dolžnosti – ZVojD-B (Uradni list RS, št. 86/2002 z dne 11. 10. 2002).

Zakon predpisuje, da se vojaški obvezniki vpisujejo v vojaško evidenco v letu, v katerem dopolnijo 17 let, nabor pa se praviloma opravi v koledarskem letu, v katerem nabornik dopolni 18 let. Nabornik lahko gre na nabor predčasno, če to sam zahteva, v koledarskem letu, v katerem dopolni 17 let (Zakon o vojaški dolžnosti, 2011). Če omenjeni zakon vzamemo za osnovo našemu pojmovanju otroka vojaka, bi lahko starost 17 let vzeli za tisto starostno mejo, pod katero lahko osebo, ki je skladna z zgornjo definicijo otroka vojaka, označimo kot tako. Upoštevati pa moramo tudi Mednarodno kazensko sodišče, ki je v letu 1998 sprejelo Rimski statut, po katerem je vsako vključevanje nabornikov, mlajših od 15 let, v vojne namene, vojni zločin (International Criminal Court, 1998). Definicija otroka vojaka, zapisana v Konvenciji o otrokovih pravicah, pravi, da je otrok vojak vsaka oseba, mlajša od 18 let, ki je vključena v katero koli regularno ali neregularno vojsko (UNICEF, 2011a).

Problematika otrok vojakov ni omejena le na Afriko, Azijo in Južno Ameriko, ampak se je v zadnjih dveh desetletjih pojavljala tudi v naši bližini, na Balkanu. Za raziskavo je zanimiva predvsem problematika otrok vojakov v oboroženih silah, v katerih le-ti predstavljajo večinski delež borcev. V tem delu bo obravnavana problematika otrok vojakov na najbolj dolgotrajnem in še vedno nerešenem sporu, ki ga je v Ugandi povzročila LRA.

1.1 Cilji in pomen predlagane teme

Iz zgodovine je razvidno, da so otroke v vojaške namene uporabljali že stari Egipčani, Grki in Rimljani (Singer, 2009). Ta moralno zelo sporna vojaška taktika se uporablja še danes, v diplomskem delu pa jo bom raziskovala na primeru Josepha Konyja, ki mu pravijo tudi »boogeyman« iz Ugande, in njegovih upornikov. Zanimalo me bo torej kakšno vlogo ima paravojaško gibanje LRA v Ugandi, kdo je Joseph Kony, predvsem pa, na kakšen način in zakaj za manifestacijo svojih načel izrablja otroke. Ne nazadnje me bo zanimalo tudi, kakšna je v reševanju tega problema vloga mednarodne skupnosti.

1.2 Hipoteze

V diplomskem delu bom skušala predstaviti, zakaj ima danes Afrika kar 100.000 otrok vojakov, kar je največ na svetu. Časovno najdaljši spor v Afriki povzroča LRA, kateremu kljub posredovanjem ugandskih oblasti in mirovnih aktivnosti ni videti rešitve. Postavlja se vprašanje, na kakšen način lahko majhna skupina borcev ohranja integriteto LRA. Potrditi oziroma zavrniti želim naslednje hipoteze:

- vojaška mentaliteta Josepha Konyja in upornikov LRA temelji na ugrabljanju, posiljevanju in pranju možganov otrok, ki jih prevzgojijo v otroke vojake;
- izhod oziroma pobeg je za te otroke praktično nemogoč.

1.3 Uporabljena metodologija

Z metodo sekundarne analize obstoječih virov (monografske publikacije, predvsem pa članki in internetni viri) bom skušala na kar se da objektivni način predstaviti kratko zgodovino (vojne) v Ugandi, opisati paravojaško gibanje LRA in njenega voditelja Josepha Konyja ter analizirati vzroke, ki so pripeljali do dejstva, da le-ta otroke izrablja v vojaške namene. Pri delu bom uporabila:

- metodo deskripcije, s katero bom opisovala pojme in ugotavljala dejstva;
- metodo klasifikacije, s pomočjo katere bom definirala pojme;
- metodo kompilacije, s katero bom povzemala stališča drugih avtorjev;
- metodo analize, s pomočjo katere bom analizirala opisana dejstva.

1.4 Struktura analize

Diplomsko delo bo sestavljeno iz treh osrednjih poglavij. V prvem delu diplomskega dela bom predstavila zgodovino izkoriščanja otrok v vojaške namene po svetu, predvsem pa v Afriki. V osrednjem delu se bom osredotočila na študijo primera Josepha Konyja in upornikov LRA. V zaključnem delu bom potrdila oziroma zavrgla zastavljene hipoteze.

2 DEFINICIJA FENOMENA OTROK VOJAKOV

Ena od največjih človekovih vrednot je živeti v miru. Nasilje in konflikti izvirajo že iz začetkov človekovega bivanja v zgodovini, nastajajo pa zaradi hrane, ozemlja, bogastva in moči. Večino človekove zapisane zgodovine predstavlja zgodovina vojn. Nasilje, ki je bistvo vojne, nastaja izključno kot posledica človekovega delovanja, pri katerem se uporabljajo vsa možna orodja in orožja. S časom se način vojskovanja spreminja, nasilje pa ostaja stalnica, pri kateri so vedno udeleženi tudi civilisti, med njimi pa so tudi otroci.

Diferenciacija med civilnim prebivalstvom in vojaki, ki so profesionalno služili kot tisti, ki za zaslužek, ponos, slavo ali zaradi česa drugega nosijo večje tveganje za svoje življenje, je nastala že zelo zgodaj. Civilno prebivalstvo je med vojaškimi spopadi vedno trpelo, vendar v preteklosti ni bilo cilj vojaškega delovanja. V zadnjem času so stare etične vojaške kodekse zamenjale taktike etničnega čiščenja in vojnih genocidov, kar se je še posebej pokazalo v drugi svetovni vojni, v balkanskih vojnah in med spopadi v Afriki. V prvi svetovni vojni je bilo prizadetega 10 % prebivalstva, v drugi svetovni vojni pa že polovica. V afriških spopadih je ubitih več kot 90 % civilistov, kar je bilo tudi dejstvo zadnje balkanske vojne. Zakoni, ki veljajo v miru, so v vojnem stanju zavrženi, kar vedno pomeni tudi kršenje človekovih pravic (Singer, 2005).

2.1 Zgodovina problema

Vojne so v zgodovini vključevale le odrasle borce moškega spola. Vključevanje žensk kot možnih bork se je pojavilo šele v zadnjih desetletjih. Izključitev otrok iz vojn je bilo sprejeto skoraj v vseh kulturah. Vključevanje v bojno sposobnost je bilo v nekaterih kulturah povezano z obrednim sprejetjem med odrasle oziroma iniciacijo, zato stare kulture otrok vojakov niso poznale. Otroci so bili vključeni v vojne že zgodaj v antiki, vendar niso služili kot bojevniki, ampak kot oprode ali služabniki. V zgodovini tako ni primerov, ko bi se mladoletni fantje in dekleta udeleževali bitk. Tako pravilo je veljalo tudi v evropski zgodovini, saj se, razen v redkih primerih, otroci niso udeleževali bitk,

čepprav so se pojavljali na bojiščih kot bobnarji, nosači streliva in pomočniki (Singer, 2005).

V preteklosti je nastalo nekaj zapisov o otrocih vojakih. Primer je otroška križarska vojska v srednjem veku. Pravzaprav ni šlo za oborožene vojake, ampak za neoborožene dečke iz severne Francije in zahodne Nemčije, ki so verjeli v obnovitev Svete dežele. Drugi primer je zgodovinski mit o janičarjih, v turških vpadih zajetih krščanskih otrocih, ki so bili v turški vojski izurjeni za bojavnike, vendar so bili vključeni v elitne enote šele takrat, ko so po učenju in urjenju postali odrasli. Udeležba otrok v vojni je znana tudi iz časa ameriške zgodovine, vendar so že zgodnje regulative ameriške vojske dovoljevale vključitev otrok v vojaško urjenje le z dovoljenjem staršev. Sprva starost otrok ni bila določena, kasneje pa so starost omejili na 14–18 let. Služili so lahko le kot bobnarji, oblečeni v posebna oblačila (Singer, 2005).

Med temi primeri obstajajo tudi izjeme. Biti vojak pomeni v nekaterih kulturah čast, kar pomeni, da so nekateri otroci zatajili svoja leta, da so se lahko priključili bojnim enotam. V nekaterih primerih so države, ki so izgubljale vojno, v zadnjih vzdihljajih na bojišče poslale tudi otroke. Viden primer je udeležba kadetov virginijskega Military Institute v bitki pri New Marketu leta 1864. Drugi primer je udeležba enot Hitler Jugend po vstopu zavezniških enot na nemška tla, kjer so bili mladeniči poslani v zadnje boje in so umrli v nepomembnih spopadih (Singer, 2005).

Udeležba otrok vojakov v preteklosti je bila torej bolj izjema kot pravilo. Od druge svetovne vojne naprej se je narava oboroženih sporov bistveno spremenila. Najbolj znana in obravnavana je uporaba otrok vojakov v državljanski vojni v Sierra Leone, in sicer v letih 1991–2001. Uporniška skupina Revolutionary United Front (v nadaljevanju RUF), ki je sprožila val nasilja, je imela med svojimi vrstami 80 % vojakov iz vrst otrok. Bili so stari 7–14 let, mnogo med njimi jih je bilo ugrabljenih. Otrok v tej vojni ni uporabila le RUF, ampak tudi vladne enote in plemenske milice. V vojni je sodelovalo okoli deset tisoč otrok (Singer, 2005).

V obeh Amerikah so otroci vojaki v zadnjih dveh desetletjih sodelovali v bojih v Kolumbiji, Ekvadorju, El Salvadorju, Guatemali, Nikaragvi, Paragvaju, Peruju in

Mehiki. Najbolj obširna udeležba otrok je bila v Kolumbiji, kjer je v bojih sodeloval vsak četrti otrok vojak, skupaj pa jih je bilo več kot enajst tisoč. Udeležba otrok vojakov je v nekaterih gverilskih enotah obsegala 30-odstotno udeležbo. Ti vojaki so bili zelo hitri in nevarni za nasprotnike, saj so se dobro skrivali in so napadli nasprotnike zelo hitro ter učinkovito. Tako kot drugje, so v teh spopadih otroke vojake uporabljale vse udeleženske vojne (Singer, 2005a).

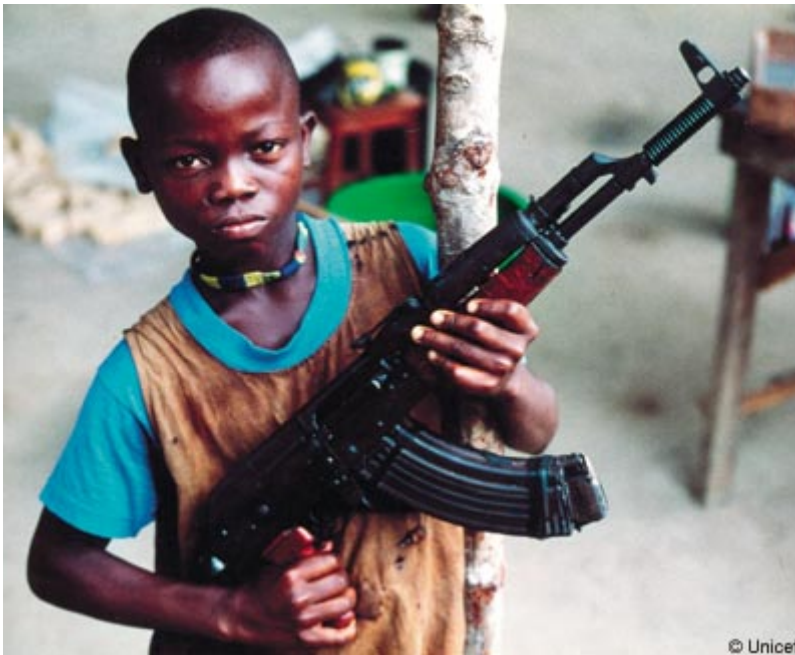
V Evropi so otroci vojaki sodelovali predvsem v balkanski vojni, v zadnjem času pa tudi v Čečeniji. Število čečenskih mladoletnih vojakov se povečuje, čeprav ti ne vedo, za kaj se pravzaprav bojujejo. Postavljajo mine in stražijo pomembne točke. Na evropskih tleh se največ otrok vojakov nahaja v Kurdski delavski partiji (v nadaljevanju KDP) v Turčiji. Le-ta je leta 1994 začela s sistematskim rekrutiranjem otrok in oblikovala posebne otroške enote. Poročila navajajo, da ima KDP med svojimi vrstami okoli 3000 otrok, med katerimi je najmlajši star le sedem let, deset odstotkov pa je deklet. Otroke novačijo celo med kurdske emigrante po tujini (Singer, 2005).

V Aziji se je pojavila prva novodobna uporaba otrok v iransko-iraški vojni v osemdesetih letih. Iranski zakon, ki temelji na Koranu, namreč prepoveduje rekrutiranje otrok, mlajših od sedemnajst let, v vojaške sile. Kljub temu je zaradi pojemanja vojaške sile predsednik Rafsanjani odredil, da se lahko vojne udeležijo vsi državljani, stari od 12 do 72 let, in s tem prekršil lastne zakone. Na tisoče otrok so rekrutirali iz šol in jih slabo oborožene poslali na fronto. V napade so bili poslani med prvimi, da so "počistili" minska polja, in so bili sprva v napadih dokaj učinkoviti, vendar je njihova učinkovitost zaradi nasprotnih iraških ukrepov upadla. Nekaj sto otrok vojakov so ujeli, okoli 100.000 pa je bilo ubitih (Singer, 2005a).

Otroci vojaki sodelujejo tudi v spopadih v Afganistanu, kjer se ocenjuje, da vsaj 30 % otrok tako ali drugače sodeluje v vojaških akcijah v obdobju njihove mladosti. Talibani so v času svojega vladanja v Afganistanu večali svojo moč na račun rekrutiranja mladih beguncev v islamskih šolah. Kljub prepovedi talibanskega voditelja Omarja, ki je prepovedal udeležbo mladih moških v bojih, naslanjajoč se na Koran, je bil ukaz ignoriran. Otroci vojaki sodelujejo tudi v spopadih v Kambodži, Laosu, Pakistanu, na Filipinih, Šrilanki, v Indiji pa sodelujejo v številnih uporniških skupinah.

Danes se azijski otroci vojaki borijo v Alžiriji, Azerbajdžanu, Egiptu, Iraku, Libanonu, Jemnu in v Iranu. Otroci, mlajši od 15 let, se udeležujejo spopadov kot člani radikalnih islamističnih skupin. V Palestini je okoli 70 % otrok udeleženih v intifadi.

Slika 2.1: Oboroženi otrok vojak

Vir: Unicef, 2011.

Afrika je vsekakor epicenter pojava uporabe otrok vojakov. Raziskava je pokazala, da je 36 % angolskih otrok služilo v državni vojski ali se tudi vojskovalo. Podobno stanje je v Liberiji, kjer naj bi po oceni Združenih narodov (v nadaljevanju ZN) v vojni sodelovalo okoli 20.000 otrok. Med vsemi neslavno izstopa ugandska LRA, ki jo sestavljajo večinoma otroci, in to z rekordom najmlajšega borca, ki je imel le pet let. Mladi borci sodelujejo v vojaških ali paravojaških enotah v Somaliji, Ruandi, Burundiju, Centralnoafriški republiki, Tanzaniji, Kongu in v drugih afriških državah. V Ruandi so otroci sodelovali tudi v genocidu nekaj tisoč ljudi. Otroci vojaki sodelujejo tudi v največjem afriškem sporu med Zairom in Kongom, kjer samo na zairski strani sodeluje 10.000 otrok (Singer, 2005).

2.2 Nastanek vojn v Afriki

Mir v Afriki je bil pred prihodom kolonizatorjev odvisen od plemenskih poglavarjev, v času kolonizacije Afrike pa so se razmere spremenile. Mir je postal odvisen od kolonizatorjev in tudi potem, ko je prišlo do dekolonizacije Afrike, so na razmere skušali vplivati bivši kolonizatorji. Nastal je nekakšen pokroviteljski odnos, ki so ga sprejeli tudi Afričani. Velika naravna bogastva ne rešujejo revščine, ampak povzročajo notranje in meddržavne vojne, ki jih imenujemo "notranje vojne". Ta pojem ima širši pomen kot pojem državljanska vojna, saj je v notranjih vojnah vključenih več oboroženih skupin (Prebilič, 2006).

Večino vojn danes lahko označimo kot notranje, sploh v Afriki. Vzroki za vojne v Afriki so zaradi zgodovinskih faktorjev pretežno demografski, pri nastanku vojn pa prevladujejo štirje tako imenovani stresni faktorji: starostna in spolna sestava prebivalstva, hitra urbanizacija, pomanjkanje in AIDS (Prebilič, 2006). V spopade so vpletene manjše skupine, ki zaradi nesorazmerja sil uporabljajo princip asimetričnega vojskovanja. Ta način izrabljajo v vojnah udeležene skupine, katerih moči se popolnoma razlikujejo. Tak način vojskovanja izrablja taktike in strategije nekonvencionalnega vojskovanja, kjer šibkejši nasprotnik uporablja določene strategije za zapolnjevanje pomanjkljivosti v svojih vrstah. Asimetrično vojskovanje ne zajema le taktičnih in oborožitvenih dejavnikov, ampak tudi psihološke (Simončič, 2009). Večinoma se v bojih ne uporablja sodobna tehnologija, ampak pretežno konvencionalno strelno in improvizirano orožje. Med žrtvami spopadov so večinoma civilisti, saj se v bojih ne spoštujeta mednarodno vojno in humano pravo (Prebilič, 2006).

Eden od vzrokov za nastanek vojn v nerazvitem svetu je revščina. Afriški kontinent je iz tega stališča gledano v najslabšem položaju. Precej afriškega kontinenta ima tropsko klimo, velik delež pa zavzemajo sušne pokrajine. Le mali del Afrike je klimatsko ugoden za razvoj, saj se bogate civilizacije razvijajo pretežno v zmernih področjih. Tropska področja so kljub bujni vegetaciji revna, prav v taki klimi pa se razvijajo najhujše bolezni, kot so ebola, malarija, rumena mrzlica, in razni paraziti, v zadnjem času pa je največja tegoba Afrike postal AIDS, saj zaradi te bolezni umre mnogo več ljudi kot zaradi vojn (Guest, 2004).

Zgodovino Afrike je bistveno spremenil tudi prihod belcev na to celino, kar je poleg suženjstva pomenilo tudi spremembo kulture. V predzadnjih dveh stoletjih je bilo na milijone Afričanov prepeljanih v Ameriko; mnogo jih je pomrlo že na poti. Ostali prebivalci Afrike so v tem času trepetali pred zajetjem in pojemanje odrasle populacije domorodcev je postopoma vodilo v počasen razkroj afriške družbe (Guest, 2004).

Po ukinitvi suženjstva je mnogo Afričanov ostalo pod kolonialnim vplivom Evropejcev. Zadnje kolonialne oblasti so vodenje držav predale domačim ljudem v šestdesetih in sedemdesetih letih dvajsetega stoletja. Evropejci pa v življenje Afričanov niso prinesli le slabih reči, saj se je v času njihove prisotnosti razvila infrastruktura, kot so ceste, bolnišnice, šole, napredek pa je pomenil tudi prevzem zakonodaje med domačini. Lahko bi pričakovali, da se bo Afrika hitro razvijala, vendar se ni. Čeprav se je direkten vpliv Evropejcev umaknil, pa je zaradi kolonialno postavljenih mej ostalo mnogo mejnih konfliktov, ki netijo upore in vojne (Guest, 2004). Kolonialisti se namreč v preteklosti niso zmenili za neodvisne tradicionalne družbe, katerih ljudstva, jeziki in teritoriji so bili jasno razmejeni. Namesto tega so brez soglasja lokalnih ljudstev začrtali meje tam, kjer so najbolj ustrezale njihovim administrativnim potrebam. S tem so povzročili predvidljive probleme. Veliko etničnih konfliktov se je začelo prav zaradi procesov samovoljnega in umetnega ustvarjanja narodov znotraj ene države, nadaljevali in stopnjevali pa so se tudi v postkolonialni dobi (Sluga, 2008).

Spopadi v Afriki postopoma vodijo v izčrpavanje držav, saj se za financiranje vojn uporablja izčrpavanje naravnih virov. V državah, kjer so spopadi in vojne, se kaže gospodarska rast, kar vodi v paradoks, saj je bogastvo pogojeno z vojnami, prebivalci pa postajajo žrtve lastnega naravnega bogastva. Za afriške spopade so značilne paravojaške skupine, ki jih ne moremo uvrstiti v skupino vojsk. Pri napadanju so njihovi cilji večinoma civilno prebivalstvo, njihove aktivnosti pa povzročajo nastanek begunskih taborišč. Cilj teh skupin je največkrat destabilizacija regije, države ali celo sosednje države (Prebilič, 2006).

2.3 Pravni pogled

Najpomembnejši pravni dokumenti, ki ščitijo otrokove pravice, izhajajo iz Splošne deklaracije človekovih pravic. Pravice otrok so zapisane v Konvenciji o otrokovih pravicah, ki jo je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov z resolucijo št. 44/25 z dne 20. novembra 1989. Sprejela jo je tudi Slovenija. Konvencija o otrokovih pravicah definira otroka kot vsako človeško bitje, mlajše od 18 let, razen v primerih, kadar zakon, ki se uporablja za otroka, tega ne definira drugače. Države pogodbenice s sprejetjem jamčijo za izvajanje omenjene konvencije (Varuh človekovih pravic, 2011).

Sprejeta je bila tudi Deklaracija o otrokovih pravicah, ki zagovarja načela zagotavljanja srečnega otroštva in pravic ter svoboščin, ki so v deklaraciji naštet. Glede na dejstvo, da je večina otrok vojakov vključenih v vojaške aktivnosti s prisilo ali z ugrabitvijo, so v primeru uporabe otrok v vojaške namene kršena vsa načela Konvencije o otrokovih pravicah.

Uganda je podpisnica Konvencije o otrokovih pravicah in je zavezana k njenemu spoštovanju in izvajanju. Komite ZN je oktobra 2008 sprejel Poročilo o upoštevanju predpisov v Ugandi. Poročilo zajema pripombe in priporočila, ki obravnavajo predvsem preprečevanje rekrutiranja oseb, mlajših od 18 let, v vojaške enote (Comitee on the rights of the child, 2008).

2.4 Socialna vključenost – definicija

Socialna vključenost je nasprotje pojmu socialna izključenost. Pojem socialna izključenost so ustvarili francoski sociologi v šestdesetih letih dvajsetega stoletja, pomeni pa implikacijo skupinske solidarnosti. Socialna vključenost pomeni moralno pravico posameznika biti vključen v družbo. Sprva so v Franciji uporabljali pojem izključenosti (*les exclus*), s katerim so obravnavali najbolj revne socialne skupine. V kasnejših letih je pojem dobil širšo veljavo in je poskušal vključiti čim več različnih družbenih problemov. Pojem je akceptirala tudi Evropska skupnost, ki je sprejela načrt

za spodbujanje ekonomske in socialne integracije najbolj ranljivih skupin (Gosak, 2008, 11).

Pojem socialne izključenosti razdeli populacijo na tiste, ki so jim omogočene vse dobrine, in na tiste, ki jim je dostop do nekaterih dobrin onemogočen. Socialno izključeni so po Abrahamsonovi definiciji tisti, ki so dalj časa nesposobni pridobivati sredstva za življenje in skrbeti zase na družbeno sprejemljiv način (Abrahamson, 1995). V nerazvitih državah je socialna izključenost najpogosteje posledica zgodovinskega razvoja, pri katerem na afriški celini pomembno vlogo igra kolonializem. V nerazvitem svetu se ljudje že pojavijo razdeljeni v etnične skupine ali kaste ali pa na kakšen drug način postanejo izključeni zaradi migracij, bolezni, nesreč, vojn in drugih vzrokov.

Socialna vključenost kot nasprotje socialne izključenosti ne pomeni le dostopa vseh posameznikov do zadostnih prihodkov za normalno življenje, ampak tudi splošno sodelovanje v družbenem življenju. To pomeni sprejetje v socialno okolico, pravico do izobraževanja, zdravstvene oskrbe, bivanja v miru in spoštovanje drugih osnovnih človeških vrednot. Socialna vključenost je širok pojem, ki vključuje ekonomski vidik, ki obravnava vprašanje dohodkov posameznika za preživljanje, družbeni vidik, ki rešuje vprašanja odločanja in enakih možnosti, ter politični vidik, ki obravnava vprašanja enakosti človekovih in političnih pravic. Pri raziskovanju socialne vključenosti je treba upoštevati vse tri vidike (Gosak, 2008, 13).

S stališča socialne vključenosti so afriške skupnosti naravnane dokaj različno, saj na odnose med člani vplivajo zgodovinska dejstva, ki se mešajo z vplivi lokalne oziroma državne politike in zakonodaje ter z vplivi sodobnega sveta. Poleg omenjenih dejstev pri otrocih vojakih igra odločilno vlogo pri vračanju v prvotno okolje zavračanje s strani svojcev in družbe nasploh, seveda pa tudi notranji vpliv posttravmatskega sindroma. Sam proces urjenja otrok v okolju LRA oziroma drugih paravojaških skupin, ki urijo mladoletne otroke v vojaške namene, vsebuje metode za preprečevanje možnosti vračanja teh otrok v prvotno sredino. Poleg tega, da pogosto ostanejo brez svojcev, imajo vcepljeno moralno kodo, s katero akceptirajo nesprejetost v drugačno okolje, kot je vojaško. V teh primerih ne moremo analizirati socialne vključenosti v posameznih parametrih, saj so otroci vojaki že v osnovi popolnoma socialno izključeni iz svoje

osnovne sredine. Rehabilitacijski postopki v zbirnih centrih po Afriki sicer vključujejo metode za vračanje teh otrok v normalno življenje, vendar že v prvem koraku upoštevajo nasilno vedenje teh otrok in jih obravnavajo ločeno. Kljub temu da se otroci postopoma fizično vrnejo v svoje okolje, se psihološka rehabilitacija nikoli ne konča, saj nosijo breme svoje morilske preteklosti do smrti.

Poročilo Stephena Kasaija o socialni izključenosti v Ugandi navaja, da je ozadje socialne izključenosti neenakost. S pomočjo aktivnosti za zmanjšanje revščine si je pomagalo 20 % najbogatejših Ugandcev, revščina pa je najbolj prisotna v najbolj naseljenih in severnih delih Ugande. Določene skupine žensk so revnejše od moških. Okoli 20 % ugandskih družin živi pod robom revščine. Ženske so zgodovinsko izključene iz sistema odločanja, lastništva zemlje, zaposlitve, izobraževanja in drugih aktivnosti. Manjšine in mlajši so diskriminirani pri odločanju in političnem udeleževanju. Obstaja pa tudi regionalna izključenost kot posledica konfliktov. Etnične manjšine, otroci in bolni so izključeni pri pridobivanju pomoči proti revščini. Okoli 1,3 milijona otrok v starosti 6–12 let je izključenih iz osnovnega izobraževanja, osnovni vzrok za to je revščina, sekundarni pa socialno-kulturni faktorji, kot je zaposlitev z delom za preživetje in zavračanje pomena izobraževanja pri starših (Stephen Kasaija, 2008). Poročilo ne navaja socialne izključenosti bivših otrok vojakov kot posebne socialno izključene skupine.

3 UGANDA

Uganda je srednjeafriška država z glavnim mestom Kampala, v katerem živi skoraj milijon in pol prebivalcev. Na vzhodu meji na Kenijo, na severu na Sudan, proti zahodu pa jo obdajajo Demokratična republika Kongo, Ruanda in Tanzanija. Meri 236.040 kvadratnih kilometrov. Leta 1990 je imela 18,5 milijona prebivalcev (Krušič 1993). Danes ima Uganda nekaj več kot 33 milijonov prebivalcev. Je kmetijska država z visoko 12,6-odstotno inflacijo (Infoplease.com, 2011).

Prvi prebivalci Ugande so bili lovci, katerih nasledniki še danes obstajajo kot Pigmejci v zahodni Ugandi. Pred nekaj tisoč leti je južni del ugandskega področja zasedlo ljudstvo, ki je govorilo jezik bantu in je bilo del kulture Urewe, zgodnjega vzhodnega kompleksa Bantu. S prihodom hamitskih ljudstev v južno ugandsko področje se je uvedla živinoreja, uporaba železnega orodja in socialna organizacija klanov. V drugi migraciji so se iz severa na ugandsko področje naselila nilotska plemena, znana pod imenom Luo-Babiito. Asimilacija plemen Luo-Babiito, Bachwezi in vzhodni Bantu je pripeljala do kasnejše zgodovine Ugande. Pripadniki ljudstev Luo in Ateker, sicer nilotskega porekla, so bili živinorejci in so naselili severni in vzhodni del ugandske dežele. Ljudstva Karimojong in Teso so del Atekerjev ter so se deloma spojila z ljudstvom Luo na področju severno od jezera Kyoga. Ko so arabski trgovci v tridesetih letih devetnajstega stoletja pripotovali na to področje, so našli nekaj dobro organiziranih kraljevin z urejeno politično strukturo. Tem so čez trideset let sledili angleški raziskovalci, sledili pa so jim protestantski in malo kasneje še krščanski misijonarji (Infoplease.com, 2011).

3.1 Zgodovinski pregled

Začetki Ugande segajo v 13. stoletje, ko je na tem področju nastala država Kitara. Ta je sčasoma nadzorovala tudi državi Nakola in Bugando. Na koncu 17. stoletja je razpadla na tri manjše države, in sicer Bunyoro, Karagwe ter Toro, kasneje pa se je izpod nadvlade osvobodila tudi Buganda. V 19. stoletju na to področje prispejo angleški

raziskovalci in misijonarji, konec 19. stoletja pa Anglija z vojaško silo prisili vse omenjene države v protektorat. Konec druge svetovne vojne se organizira protikolonialno gibanje in tako nastanejo stranke Bataka, Zveza afriških kmetov Ugande in Narodni kongres Ugande (Uganda People's Congress – UPC). Leta 1962 postane Uganda samostojna država, Buganda pa dobi status monarhije (Krušič, 1993).

3.1.1 Bunyoro in Buganda

Organizacija prebivalcev, ki so naseljevali območje severno od Nila, je temeljila predvsem na klanski strukturi. V tem so se opazno razlikovali od južno živečega prebivalstva, kjer so bili organizirani v države oziroma kraljestva, kot so jih poimenovali zgodnji evropski obiskovalci. Bunyoro – Kitara je bila dominantna država, ki je nastala ob koncu 15. stoletja, s sposobnimi vladarji pa je precej hitro razširila svoj vpliv proti vzhodu in jugu. Številne manjše države so bile locirane na jugu, vsaka od njih pa je imela poglavarja, ki je prav tako kot vladar Bunyoro – Kitare združeval duhovniške funkcije s funkcijami sekularnega vodenja. Na jugovzhodu je kot podaljšek Bunyoro – Kitare zrasla Buganda. Vendar pa so se do konca 18. stoletja meje Bunyoro – Kitare tako raztegnile, da je moč vladarja začela slabeti in vzporedno s tem se je manjša, a bolj trdna Buganda, z agresivnimi kabakami (vladarji), začela širiti na njen račun. Kraljevina Buganda je imela 400-letno zgodovino (Morrisson in sod., 1999).

V času vzpona Bugande so jo okoli leta 1840 iz vzhodne afriške obale dosegli prvi trgovci, ki so govorili jezik svahili in ki so želeli trgovati s slonovino ter s sužnji. Leta 1862 je kabaka Mutesa I sprejel prvega evropskega raziskovalca, Britanca Johna Hanninga Spekea.

Henry Morton Stanley, britansko-ameriški raziskovalec, ki je v Bugando prišel leta 1875, je Mutesi I predlagal, da v državo povabijo krščanske misijonarje. Ob njihovem prihodu leta 1877 je bil Mutesa razočaran, saj je ugotovil, da nimajo interesa sodelovati v vojaških zadevah. Leta 1897 so v Bugando prišli tudi rimskokatoliški misijonarji in čeprav je kabaka želel omejiti njihovo prizadevanje, se je njihov vpliv prek poglavarjev, ki jih je imel Mutesa ob sebi, nezadržno razširil in misijonarji so postali del državne politike. Zaradi tega dejstva kabaka Mutesa I ni bil prav nič zaskrbljen, še več, z

nadležnimi misijonarji v svoji državi je opravil. Njegov naslednik Mwanga, ki je postal kabaka leta 1884, ni bil tako uspešen; ko je le štiri leta po svojem imenovanju iz države želel izgnati misijonarje in njihove privrženice, so ga odstavili (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.1.2 Vdor evropskega imperializma in ustanovitev protektorata

Mwanga, ki se je ponovno zavihtel na prestol s pomočjo rimokatolikov in protestantov, se je kmalu moral soočiti z evropskim imperializmom. Leta 1890 je s kapitanom F. D. Lugardom podpisal dogovor, po katerem je Buganda spadala pod zaščito Imperial British East Africa Company. Ker pa je družbi zmanjkalo sredstev, s katerimi bi lahko nadaljevala upravljanje, je britanska vlada iz strateških razlogov, delno pa tudi zaradi pritiska misijonarskih privrženecv v Veliki Britaniji, leta 1894 Bugando razglasila za svoj protektorat. Tako je Britanija podedovala deželo, ki je bila tako politično kot versko razdeljena, kar je leta 1892 pripeljalo do državljanske vojne. Poleg tega jo je ogrožal tudi Kabarega, tedanji poglavar Bunyore, ki pa je leta 1894 izgubil svoj status in do konca življenja ostal begunec v Ugandi. Tako je protektorat leta 1894 obsegal Bunyoro, Toro, Ankole in Busogo, sporazumi pa so bili podpisani tudi s poglavarji iz severnega dela Nila (Encyclopaedia Britannica, 2011).

Sir Harry Johnston je leta 1899 obiskal državo, da bi priporočil nadaljnje oblike upravljanja. Glavni izid tega obiska je bil leta 1900 podpisani Bugandski sporazum, ki je začrtal smernice odnosov med Britanijo in Bugando za naslednjih 50 let. Kabaka je bil priznan za vladarja, dokler je ostal lojalen avtoriteti – Britancem.

Do leta 1914 so bile meje Ugande določene in britanska oblast je dosegla skoraj vsa območja (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.1.3 Nastanek in pomen kmetijstva kot gospodarske panoge

Naslednik Johnstona in Sadlerja, sir Hesketh Bell, je spodbujal Afričane, da so začeli gojiti bombaž, in s tem položil temelje razvoja kmetijske ekonomije. Prav zaradi

dobička od bombaža je Uganda leta 1914 postala neodvisna od pomoči britanske državne blagajne.

Istega leta, na začetku prve svetovne vojne, je na jugozahodni meji prišlo do manjših sporov med Britanci in Nemci, vendar Uganda ni bila nikoli v nevarnosti napada; kljub temu pa je vojna zavrla razvoj države. Kmalu po koncu vojne je Bell predlagal, da se oblasti protektorata osredotočijo na širitev afriškega poljedelstva, Afričane so spodbujali h gojenju kave namesto bombaža. Odločitev britanske vlade, da prepove oddajo zemlje v svobodno zasebno posestvo, in pešanje gospodarstva na začetku leta 1920 sta zadala močan udarec upom evropskih lastnikov plantaž. V nadaljevanju se je njihova vloga usmerila predvsem v predelavo in trgovino poljedelske industrije (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.1.4 Politični in administrativni razvoj

Leta 1921 je bil ustanovljen Zakonodajni svet, vendar je bilo članstvo v njem tako majhno (štirje formalni in dva neformalna člana), da je imel zelo majhen učinek na protektorat. Indijski skupnosti, ki je igrala pomembno trgovsko vlogo v regiji, se je zamerilo dejstvo, da med neformalnimi člani ni imela enakovrednega predstavništva v primerjavi z Evropejci, zato v Svetu vse do leta 1926 ni želela sodelovati. Prav tako v Svetu niso želeli sedeti Afričani. Politično najbolj napredna skupina Ganda je namreč svoj *lukiko* – Svet poglavarjev – priznavala za najpomembnejšo instanco v državi.

Afričani so v luči svoje brezbržnosti do zakonodaje protektorata zavrnil predlog, da bi med vzhodnoafriškimi državami morala obstajati boljša povezanost. Temu je botrovala tako plemenska tradicija kot strah med Afričani in Azijci, da jim bodo zagospodarili evropski kolonialisti iz Kenije.

Pomemben napredek v državi je pomenilo zanimanje vlade za izobrazbo. Leta 1925 je uprava protektorata ustanovila oddelek za izobraževanje. Poleg šol, ki so jih s finančno pomočjo odprle misijonske skupnosti, je tako tudi vlada v Bugandi ustanovila državne šole. To je vodilo v postopno menjavo oblasti. Starejše vladarje, ki so bili sicer močne osebnosti, vendar jim je manjkala izobrazba, so začeli nadomeščati mlajši moški. Ti so

svojo izobrazbo pridobili na zahodu, bili so bolj sposobni izvajati vladne politike in bili so bolj podložni britanski oblasti. Tudi v Bugandi se je vlada, da bi povečala učinkovitost, začela bolj vmešavati v zadeve kraljestva. Glavni rezultat tega je bil, da so ljudje pokazali manj spoštovanja do nebugandskih vladarjev, zaradi česar so se nekaterim zmanjšale tudi pristojnosti (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.1.5 Druga svetovna vojna in njene posledice

Med drugo svetovno vojno je bil protektorat pred pomembno nalogo – postati je želel neodvisen. Za Ugando je bilo še posebej pomembno, da je guverner Sir Charles Dundas želel preobrniti politiko svojega predhodnika in je frakcijam, ki so se borile za oblast v Bugandi, podelil več svobode. Leta 1945 so bili v Zakonodajni svet imenovani prvi Afričani, v naslednjih letih pa je njihovo število vztrajno naraščalo. Pomemben korak je bil dosežen leta 1954, ko se je članstvo Afričanov v Zakonodajnem svetu povzpelo na 14 od 28 neformalnih članov; 14 jih je bilo iz okrožij, za katere se je domnevalo, da gre za bolj naravne enote predstavnikov, kot so bile pokrajine, ki so obstajale pred tem. Izvršni sistem je bil v državi vzpostavljen leta 1955, od 11 ministrov je bilo 5 neuradnih afriških. Vendar pa je uspeh Sveta spodkopavala neredna participacija Bugande, ki je v centralni oblasti videla grožnjo lastni avtonomiji. To je pri Bugandčanih še okrepilo nezadovoljstvo, ki je doseglo vrhunec leta 1953, ko je bil Mutesa II izgnan iz države, ker ni želel sodelovati z vlado protektorata. Dve leti kasneje se je vrnil kot ustavni vladar, vendar je bilo sodelovanje med Bugando in vlado protektorata mlačno.

V prvih povojnih letih je uprava protektorata več pozornosti namenjala ekonomiji in socialnemu razvoju kot političnemu napredku. Od leta 1952 je vlada hitro širila srednješolsko izobrazbo, medtem ko je zakonodaja stopila v veljavo, ustanovljen pa je bil tudi posojilni fond, ki naj bi Afričane spodbujal k trgovanju. K precej ambicioznemu planu napredka so pripomogle visoke cene bombaža in kave. Leta 1957 je kava postala prvi izvozni produkt Ugande. Leta 1954 so na Oznovih slapovih na reki Nil slovesno odprli hidroelektrarno, leta 1962 pa je bil sprejet petletni razvojni načrt (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.2 Uganda po dekolonizaciji

V poznih 50. letih, ko se je združilo nekaj političnih strank, se je afriška populacija osredotočila na doseganje politične samostojnosti in Zakonodajni svet. Kraljestvo Bugande je neprenehoma zahtevalo neodvisnost od Ugande, kar je pod vprašaj postavilo status protektorata v prihodnosti. Pogovori v Londonu so marca leta 1962 pripeljali k popolni notranjepolitični samostojnosti. Prvi predsednik vlade je postal Benedicto Kiwanuka, vendar ga je že aprila, istega leta, na volitvah premagal Milton Obote, vodja Ugandskega ljudskega kongresa (UPC party). Na nadaljnjih londonskih pogajanjih, junija 1962, je prišlo do dogovora, da Buganda dobi široko stopnjo avtonomije znotraj zvezne ureditve. Ko so bili gandski konzervativni voditelji (Ganda People – največja ugandska etnična skupina, tradicionalisti, njihov voditelj je kralj – Kabaka) soočeni z nastankom Obotejeve stranke in Demokratske stranke, ki je bila ustanovljena v Bugandi, vodil pa jo je Kiwanuka, so ustanovili lastno rivalsko organizacijo Kabaka Yekka (KY, »Zgolj kralj«) (Jenkins, 2002).

3.2.1 Razglasitev neodvisnosti in Obotejevo prvo predsedstvo

Uganda je postala samostojna 9. oktobra 1962, vendar je bila politično razdeljena tako na geografski kot etnični osnovi. Sprejeta je bila ustava, ki je priznavala zvezni status Bugande, zato je Obote sklenil nenavadno zavezništvo s konzervativno, monarhistično stranko. Tako sta Ugandska ljudska stranka in monarhistična politična stranka – KY – vzpostavili vlado s premierjem Obotejem na čelu, Demokratska stranka pa je ostala v opoziciji. Da bi še bolj poenotil koalicijo, je Obote na mesto britanskega vrhovnega guvernerja kot prvega predsednika imenoval Muteso II, vendar se je ta poteza izkazala za neuspešno. V konzervativni stranki so bili ogorčeni, ker na račun članov drugih etničnih skupin niso obvladovali vlade, nesoglasja pa so se pojavljala tudi znotraj Obotejeve stranke, ker je vsak član parlamenta dolgoval svojo izvolitev lokalnim etničnim podpornikom, ne pa svojemu članstvu v politični stranki. Soočen z nezadovoljnimi privrženci in odkrito sovražnostjo v Bugandi je Obote aretiral pet svojih ministrov ter leta 1966 razveljavil ustavo. Ogorčeni nad njegovo potezo so mu gandski

voditelji ukazali, da iz kraljestva odstrani svojo vlado. Obote je na to odgovoril tako, da je nad njihovega voditelja postal vojaško enoto pod vodstvom polkovnika Idiija Amina, in sicer z namenom, da ga aretira, vendar je *kabaka* pobegnil v Veliko Britanijo, kjer je leta 1969 tudi umrl. Tako je Obote lahko vsilil novo ustavo, s katero se je oklical za izvršnega predsednika, razveljavil vsa kraljestva in razdelil Bugando na upravne okraje. S tem je izgubil podporo ljudstev na jugozahodu Ugande. Notranja nesoglasja so vztrajno naraščala, z njimi pa tudi medsebojna sumničenja med rivalskimi skupinami, poskusi atentatov na predsednika in vedno bolj krute metode vlade, s katerimi je želela utišati politične nasprotnike.

Da bi odgovoril na očitke, da dobički od izvoza ne zadoščajo proizvajalcem, je Milton Obote skušal leta 1969 doprinos cvetočega gospodarstva širše razporediti. Objavil je »common man's charter«, v kateri se je osredotočil na odstranitev še zadnjih ostankov fevdalizma, tako da je vlada prevzela večinski delež delnic večjih podjetij, ki so bila v lasti tujcev. Da pa bi še bolj povezal državo, je leta 1970 izdelal plan za nov volilni sistem, s katerim bi si lahko uspešni kandidati zagotovili glasove v volilnih okrožjih zunaj njihovih domačih okrajev.

Ti predlogi so naleteli na ciničen odziv, vendar pa je bila vlada strmoglavljena, še preden so stopili v veljavo. Obote se je namreč močno zanašal na Aminovo lojalnost, vendar si je slednji gradil lastno vojaško podporo, tako da je rekrutiral vojake iz svoje narodne skupnosti Kakwa. Vojska, ki je bila prej sestavljena iz Ačolijev (Acholi people) in njihovih sosedov ter pripadnikov Obotejevega naroda Lango, je sedaj postala ostro razdeljena. Istočasno je med Obotejem in Aminom nastal razkol, tako da je januarja leta 1971 Idi Amin izkoristil Obotejevo odsotnost in prevzel oblast (poglavje povzeto po Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.2.2 Aminova diktatura

Državni prevrat Idiija Amina je bil dobro sprejet, saj se je tako pokazalo upanje, da bo država končno združena. Več zahodnih držav, med njimi tudi Velika Britanija, ki so se bale širitve komunizma, si je oddahnilo, ko je bil Milton Obote vržen iz oblasti. Amin je sicer obljubil, da bo v petih letih povrnil ljudsko oblast, vendar so se kmalu pokazali

problemi njegovega vodenja. Imel je namreč pomanjkljivo zahodno izobrazbo in praktično nikakršnega častniškega urjenja, zato se je za ohranjanje svoje pozicije večkrat zatekal k nasilju. V enem izmed incidentov je uničil potencialni opozicijski center, tako da je z masovnim pokolom pokončal višje vojaške častnike, vdane Oboteju.

Da bi si pridobil večjo podporo med ugandskim ljudstvom, je Amin leta 1972 ukazal, da naj vsi Azijci, ki niso imeli ugandskega državljanstva, zapustijo državo. Ta poteza je bila sicer dobro sprejeta, saj je med Afričani vladalo prepričanje, da jih Azijci, ki so zasedali višje položaje v gospodarstvu, izkoriščajo, po drugi strani pa je prav to povzročilo, da je Uganda postala izolirana od sveta. Nekaj bogatih Ugandčanov je na ta račun pridobilo, večina trgovskih družb, ki so bile prej v rokah Azijcev, pa je sedaj prešla v last višjih vojaških častnikov, ki pa so hitro zapravili dobičke, kar je posledično pripeljalo do propada podjetij.

Večina ljudi, živečih na podeželju, je preživela totalni propad ekonomije, ki je sledil v sredini in v poznih sedemdesetih letih predvsem zaradi tega, ker jim je bogata ugandska gruda omogočala, da so še naprej gojili poljščine. V mestih se je razvil črni trg in nepoštenost je postala edino sredstvo preživetja. Ekonomski in moralni kolaps je spodbudil kritike vladnega režima, država pa je bila v tem času večkrat tarča državnih udarov.

Da bi pozornost preusmeril stran od notranjih problemov Ugande, je Amin oktobra 1978 napadel Tanzanijo. Odločitev se je izkazala za napačno, saj so se tanzanijske čete ob asistenci ugandskih političnih izgnancev hitro ubranile Aminove vojske in napadle Ugando, Amin pa je pobegnil iz prestolnice. Ob podpori UNFL (Uganda National Liberation Front) je aprila 1979 na prestol prišel Yusufu Lule, ki pa ga je že v juniju zamenjal Godfrey Binaisa. Tudi njegov mandat je bil zelo kratek. Obotejevi privrženci so ga namreč vrgli iz oblasti, slednji pa se je v Ugando vrnil maja 1980 (poglavje povzeto po Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.2.3 Uganda pod Obotejem – drugič

Decembra 1980 je Obojeteva stranka UPC dobila večino na zelo sumljivih parlamentarnih volitvah, s čimer pa se nikakor ni želel sprijazniti Yoweri Museveni. V bližini Kampale je ustanovil gverilsko skupino, s katero je začel izjemno učinkovito protivladno kampanjo.

S pomočjo Mednarodnega denarnega sklada in ostalih tujih donatorjev se je Obote trudil oživiti gospodarstvo. Njegovi poskusi so se na začetku sicer izkazali za precej uspešne, vendar jih je pokopala nenavadno visoka inflacija, ki je bila posledica črnega trga. Delovna sila s svojimi plačami nikakor ni mogla slediti naraščajočim cenam dobrin in zaradi vladne nesposobnosti, da bi presegla ta prepad, se je med ljudmi začelo pojavljati vedno večje nezadovoljstvo (Encyclopaedia Britannica, 2011).

Tudi v drugem poskusu Oboteju ni uspelo rešiti nasilja in etničnih problemov v državi. Pravzaprav je še naprej kršil pravice na tisoče ruandskih beguncev, ki so bili izpostavljeni stalnemu nadlegovanju varnostne policije, dokler niso bili med letoma 1982 in 1983 izgnani. Po relativno kratkem vladanju ačolijskega generala Lutwe je oblast v državi prevzel Yoweri Museveni (Sluga, 2008).

3.2.4 Obdobje Musevenija – politika izključevanja se nadaljuje

Začetek Musevenijevega National Resistance Movementa (NRM) lahko označimo kot demokratični sistem krajevne samouprave. Prinesel je mir in izboljšanje predvsem rodovitnemu jugu, medtem ko se je sever, kjer je situacija še danes enaka, soočal z napadi upornikov na civiliste in z oboroženimi konflikti med uporniki LRA ter vladnimi silami, kar je povzročilo množično preseljevanje predvsem med ačolijsko populacijo. Sever je bil tako priča ugrabitvam, minam, pohabljanjem, posilstvom, krajam in nenehnim grožnjam upornikov LRA, ki so bili dejavni na območju Gulu in Kitgum od leta 1986 dalje (Sluga, 2008).

»NRM je ustanovila Resistance Council (RC), ki naj bi deloval kot ljudska organizacija političnih organov za masovno mobilizacijo. Volitve v letih 1989 in 1994, ki so bile izvedene pod okriljem RC, veljajo za ene najbolj poštenih v Ugandi.« (Minority Right Group International – NRM, 2011) Kljub temu pa so kršitve politične svobode v Ugandi v porastu, pomembno je postalo predvsem vprašanje političnega pluralizma. Po mnenju NRM je večina težav v obdobju po osamosvojitvi posledica dejstva, da so različne etnične skupine diskriminirane in zaradi tega napadajo druga drugo. Politični pluralizem tako ni več del ugandske politike, ampak ga je nadomestila politika asimilacije. To je samo še en udarec vsem skupinam, ki so že tako v slabšem položaju, in njihovim naporom, da bi razvile in ohranile lastno identiteto ter kulturo (Sluga, 2008).

Ugandsko ljudstvo je julija 2005 na referendumu volilo za ustanovitev večstrankarskega demokratičnega sistema, v parlamentu pa so sprejeli umik omejitev, ki so se nanašale na predsedniški mandat, kar je Museveni omogočilo, da je kandidiral še za tretji mandat. Iz izgnanstva se je vrnil opozicijski voditelj Kizza Besigye, ki je želel na volitvah nastopati proti Museveni, vendar je bil novembra 2005 aretiran zaradi obtožb izdaje in posilstva. Kljub temu da so ga spustili proti varščini, so njegovo kampanjo ovirala pogosta pojavljanja na sodišču, kar je tehtnico prevesilo v prid Musevenijevi vladajoči stranki. Februarja 2006 je zmagal na volitvah in tako se je začelo dvajseto leto njegovega vladanja (Sluga, 2008).

Uganda se je v poznih devetdesetih letih zaradi svoje vpletenosti v državljansko vojno Republike Kongo soočala s kritikami mednarodne javnosti. V juniju 2000 so ugandske in ruandske vojaške sile vdrle na ozemlje Konga in v medsebojnih bojih uničile večino mesta Kisangani (Guest, 2004). Naposled so zadnje ugandske čete Kongo zapustile leta 2003. Meddržavno sodišče (ICJ) je decembra leta 2005 odločilo, da je Uganda kriva neupravičene vojaške akcije v Kongu, da je njihova vojska kršila določila mednarodnih človekovih pravic in da je izkoriščala naravne vire Konga. Sodišče je določilo, da mora Uganda Kongu plačati reparacije (Encyclopaedia Britannica, 2011).

3.2.5 Uganda kot multietnična družba – zgodovinsko in politično ozadje

Zgodnja zgodovina Ugande je kot v večini podsaharske Afrike saga o selitvah manjših skupin poljedelcev in pastirjev skozi stoletja. Z migracijo prebivalstva so se jeziki in kulturne navade nenehno menjavali in do sredine 19. stoletja, ko je v pokrajino vstopil prvi belec, je na območju živel mnogo različnih kultur in jezikov (Enciklopaedia Britannica, The Republic of Uganda). Na severnem delu so živeli predvsem prebivalci, ki so govorili nilotsko in sudansko, medtem ko je centralno, zahodno in južno območje zasedalo prebivalstvo, ki je govorilo jezik bantu. Danes le-ti predstavljajo skoraj dve tretjini populacije, medtem ko so Niloti druga največja skupina, poleg tega pa v Ugandi živi tudi veliko beguncev iz Burundija, Ruande, Somalije in Sudana. (Baker, 2001)

Uganda danes obsega 56 nekdanjih neodvisnih tradicionalnih družb oziroma etničnih skupin, poleg njih pa tudi nekaj takih, ki imajo svoj izvor drugje, kot so Nubijci in ugandski Azijci. Etnično so danes prebivalci Ugande ljudstva Baganda (17 %), Ankole (8 %), Basoga (8 %), Iteso (8 %), Bakiga (7 %), Langi (6%), Rwanda (6 %), Bagisu (5 %), Ačoli (4 %), Lugbara (4 %), Batoro (3 %), Bunyoro (3 %), Alur (2 %), Bagwere (2 %), Bakonjo (2 %), Jopodhola (2 %), Karamojong (2 %), Rundi (2 %), neafričani in ostali (9 %). Katolikov je 33 %, prav toliko je tudi protestantov, torej 33 %, islamistov je 16 %, 18 % prebivalcev Ruande pa je domorodnih prepričanj (Infoplease.com, 2011).

3.3 Zgodovina gibanja LRA

Uporniško gibanje LRA je ekstremistično uporniško gibanje, osnovano v Sudanu. Poznano je tudi pod imenoma Lord's Resistance Movement in Lakwena Part Two, v preteklosti pa je nosilo različna imena, in sicer od Lord's Army (1987–1988), Uganda Peoples' Democratic Christian Army (UPDCA; v letih 1988–1992), v letu 1992 pa je dobila sedanje ime. Je vojaška skupina, ki ima versko fanatično osnovo in je povzročila najdaljši notranjeafriški vojaški konflikt. Vodi jo samooklicani "prerok" Joseph Kony (na sliki 1), ki se je sam oklical za božjega preroka oziroma svetega duha, za katerega Ačoli verjamejo, da se predstavlja v različnih manifestacijah (Wikipedia, 2011).

Slika 1: Joseph Kony

Vir: The Guardian, 2011.

Skupina je nastala v letu 1987 kot uporniška skupina, ki se je bojevala proti ugandski vladi. Osnovana je na apokaliptičnem krščanstvu, ki se meša s tradicionalnim Ačoli verstvom in mysticizmom. V času svojega delovanja je skupina povzročila brutalna kršenja človekovih pravic, in to vse od umorov, posilstev, pohabljanj in zaslužnjevanja ljudi do uporabe otrok v vojaške namene. LRA deluje večinoma v severni Ugandi, Centralnoafriški republiki, Kongu in v delu Sudana ter je označena kot teroristična skupina (Reeker, 2001).

Skupino Gibanje Svetega duha (Holy Spirit Movement) je v letu 1986 ustanovila Alice Lakwena (slika 2). Skupina je trdila, da je inspirirana z božjim svetim duhom, Alice pa se je predstavljala kot božji poslanec, ki prenaša sporočila od božjega Svetega duha. Verjela je, da lahko Ačoli premagajo tedanjo vlado pod vodstvom Musevenija s pomočjo magije in spiritualizma, izhajajočih iz kulture Ačolijev. Po božjem sporočilu naj bi njeni sodelavci postali imuni na krogle in druge nevarnosti, če se namažejo z lešnikovim oljem, krogle pa naj bi se pri dotiku z oljem spremenile v vodo. Podobno je svojim borcem naročal tudi Kony, da se z oljem namažejo po prsih v obliki križa. Alice Lakwena se je kasneje distancirala od Konyja s trditvijo, da duh ne mara, da pobijajo civiliste in vojne ujetnike. Kony je dobil sloves, da je obseden z duhovi, in je postal spiritualna oseba ter medij. Gibanje LRA vodi z ideologijo, da vzpostavi novo

generacijo Ačolijev na osnovi spoštovanja biblijskih desetih svetih zapovedi (Wikipedia, 2011).

Slika 2: Alice Lakwena

Vir: International Museum of Woman, 2011.

Alice Lakwena je dobila nekaj bitk in začela pohod proti Kampali. Njenih 7000 borcev je korakalo proti glavnemu mestu Ugande, pojoč svojo himno. Tačas je dobil Kony priliko za rekrutiranje članov Uganda People's Democratic Army (v nadaljevanju UPDA) in ostankov skupine Holy Spirit. Sile Alice Lakwena so bile v letu 1987 poražene pri Jinji, približno 130 km pred Kampalo, kjer jih je ustavila vladna vojska. Alice je pobegnila v Kenijo, Kony pa je postal vodja skupine Holy Spirit Mobile Force II.

Alice Lakwena je do konca svojega življenja mirno živela v begunskem taboru v severovzhodni Keniji (slika 3). Trdila je, da je pripravljena na novo sveto vojno proti ugandski vladi, da bo vojna hitra in da lahko zavzame celo državo v treh dneh, če bi dobila le dve avtomatski puški. Umrla je leta 2007 v taistem taborišču. Vzrok smrti ni znan, je pa bil verjetno posledica dolgotrajne bolezni (BBC news, 2007).

Slika 3: Alice Lakwena v kenijskem begunskem taborišču

Vir: African Insights Blog, 2011.

3.4 Joseph Kony

Joseph Kony se je rodil leta 1961 v Odeku, to je v severnovzhodnem Guluju. Že v njegovi mladosti je bila njihova družina obkrožena z mističnim duhom, zaradi katerega je uživala posebno strahospoštovanje med okoličani. Kot mladenič se je pridružil enotam UPDA pri Atangi, kjer je bil do leta 1987. Po tem letu je začel s samostojnimi akcijami, verjetno pa je do tega prišlo po tem, ko v svoji vasi ni bil posvečen s strani svečnikov in je organiziral zasebno skupino. Oblečen v bananine liste je s svojo skupino naredil nekaj kriminalnih dejanj in navezal stike z Alice Lakwena, svojo teto. Ta ga je zavrnila, ker naj bi bil v njem zlobni duh. Pozvala ga je, da naj v dokaz svoje moči zavzame Gulu, kar mu ni uspelo. O Konyjevi posvetitvi v svečenika so podatki različni. V letu 1988 je bilo nekaj obredov, vendar je bil Kony s strani svečnikov zavrjen. Kasneje je trdil, da je posvečen s strani *ludita*, neformalnega svečenika.

Konyjevi razlogi za kasnejše teroristično delovanje so splet različnih okoliščin. Kony je kot oseba obdarjen z retorični sposobnostmi in sposobnostjo dramatiziranja. Občasno se obleče v ženska oblačila, kar zmede občinstvo in je v posmeh starim tabujem. V nasilnem okolju je njegovo delovanje mešanica političnih idej, tradicionalnega šamanizma in osebnih frustracij.

Kony je začel s svojim paravojaškim gibanjem s Holy Spirit Movement II, ki ga je preimenoval v Lord's Salvation Army, kasneje v United Democratic Christian Force in na koncu v Lord's Resistance Army, torej LRA. V zgodnjih začetkih se je večina borcev pridružila prostovoljno. Zavrgel je stare tradicionalne, institucionalne rituale in si izmislil svoje lastne, ki so mešali staro tradicijo z novimi pravili. Postal je karizmatični vodja, ki ga vojaki upoštevajo. Sprva je okolje nastalo skupino sprejelo, pri svojem delovanju pa ni upošteval nikogaršnjih ukazov.

V začetnem obdobju delovanja je bil Kony videti kot nekakšen dedič ideologije Alice Lakwena. Nasledstvo moči s strani njegove družine mu je omogočilo, da je vključil tradicijo in postal nosilec apokaliptične vizije, da je ljudstvo Ačoli na robu genocida. Nastala je ideologija, da se proti Musevenijevi vladi v Kampali lahko borijo le čisti Ačoli in da ustanovijo avtonomno politično eksistenco. Čeprav so Konyjevi motivi politični in vsebujejo padec vlade, pa je očitno njegov namen bolj delovanje na severu Ugande. Vstop v skupino je obeležen s posebnim ritualom.

Kony se je definiral kot božji poslanec, z namenom uveljavljati deset božjih zapovedi, pri tem pa igra posrednika med lokalnimi spiritualnimi silami in ljudmi. Ima funkcijo boja proti oblastem, sočasno pa združuje tradicionalni red in moderno politično fragmentacijo, predstavljajoč novo etnopolitično ter moralno identiteto.

Vojaške operacije LRA so bile večinoma neuspešne, precej tudi zato, ker je imela LRA manj podpore pri lokalnih prebivalcih kot UPDA in gibanje Alice Lakwena. Po letu 1991 so se razmere še poslabšale, ko je ugandska vojska skušala očistiti severni del in s tem uničiti LRA. Akcija je bila neuspešna, ker je vključevala tudi prisilno sodelovanje lokalnih prebivalcev. Kljub temu je v obrambne enote proti LRA vstopilo precej lokalnih prebivalcev, kar je stanje LRA še poslabšalo. V letih 1992–1993 je prišlo do premirja, pa katerem naj bi prišlo tudi do amnestije borcev, vendar je Kony obtožil svečenike, ki so ga zavrnili, in premirje prekršil. Različni dogodki v tem času so povzročili Konyjevo razočaranje nad vlado in lokalnimi vodji, začel pa je obtoževati tudi Ačolije, da ne podpirajo svete vojne. Zato pa je začel dobivati podporo iz Sudana, kar mu je omogočilo nadaljevanje in širjenje svojih aktivnosti. Istočasno je sprejel tudi nekatere islamske zapovedi, kot so ubijanje rejcev prašičev in sekanje rok tistim, ki na

sveti dan delajo. Z nezaupanjem v Ačolije so postali vsi ljudje cilj njegovih operacij, kar se je odražalo tudi v terorju nad lokalnim prebivalstvom. Od teh dogodkov naprej so se začela ugrabljanja otrok in masovni pokoli ljudi v severni Ugandi in južnem Sudanu.

Izgleda, da Kony nima nobenega interesa več, da bi zmagal v konfliktu. Nasilje je očitno postalo njegovo edino poslanstvo, politično poslanstvo LRA pa je izginilo. Konyjevo načelo je očitno le maščevanje, glede na to, da so žrtve tudi Ačoli, pa dejanja postajajo avtogenocid. Vse več je indicev, da so nasilna dogajanja in pokoli posledica Konyjeve norosti (poglavje povzeto po Doom in Vlassenroot, 1999).

3.5 Ideologija LRA

Ideologija LRA buri akademske duhove, saj jo nekateri primarno smatrajo kot krščansko milico, medtem ko se drugi zavedajo tudi vloge Ačoli nacionalizma v njenem delovanju. Poročila navajajo, da LRA nima nobenega konkretnega političnega programa in ideologije, vsaj ne take, da bi jo lokalno ljudstvo razumelo na kakršen koli način. To se odraža tudi pri bojevanju in vojaški strategiji skupine (International Crisis group, 2004). LRA ostaja najmanj razumljena skupina na svetu, saj je njihov namen le teroriziranje lokalnega civilnega prebivalstva.

Med intervjujem z IRIN je Vincent Otti, Konyjev poslanec, na vprašanje o vizijah LRA podal odgovor, da je LRA le ime gibanja, skupina pa se bojuje v imenu Boga. Bog jim pomaga pri boju v gozdovih, zato so si tudi naredili tako ime. Borijo se za biblijskih deset božjih zapovedi, ki je po njihovem konstitucija, ki jo je dal Bog vsem ljudem v izpolnjevanje. Kdor gre v to konstitucijo, ne bo sprejel nikogar, ki krši te zapovedi.

Vodja delegacija LRA in sekretar za zunanje zadeve in mobilizacijo James Alfred Obita je zanikal, da je LRA le stvar Ačolijev. Zanikal je tudi trditve Musevenijjeve administracije, da je LRA le skupina krščanskih fundamentalistov z bizarno religijo, katere namen je zrušiti Musevenijev režim in ga nadomestiti z režimom desetih božjih zapovedi. V tem intervjuju je Obita povedal, da so nameni LRA:

- odstranitev diktature in ustavitve zatiranja njihovih ljudi;

- takojšnja vrnitev večpartijske demokracije v Ugando;
- ustavitve nasilja, kršenja človekovih pravic in dostojanstva ugandskega prebivalstva;
- vzpostavitev miru in varnosti v Ugandi;
- zagotovitev enakosti, suverenosti in ekonomske varnosti za vse prebivalce Ugande;
- končanje represivnega policijskega delovanja proti vsem, ki se morda ne strinjajo z ideologijo LRA.

3.6 LRA in zloraba otrok

Livingstone Sewanyana, izvršni direktor Foundation for Human Rights Initiative, trdi, da je Yoweri Museveni prvi uporabil otroke vojake v tem sporu. LRA je začela z boji v letu 1987, tako da ocenjujejo, da so v tem času v bitke vključili več kot 10.000 mladoletnih fantov in deklet, v katerih so pogosto pobili tudi sosede in učitelje ugrabljenih otrok (Singer, 2006). Čeprav ugandske oblasti navajajo, da šteje skupina LRA le okoli 500–1000 pripadnikov, IRIN verjame, da skupina šteje več kot 3000 pripadnikov, od katerih je polovica žensk in otrok. Od prvotnih borcev jih je nekaj padlo v boju, nekaj pa jih je pomrlo zaradi okužbe z virusom HIV (IRIN, 2007).

LRA so organizirani v male brigade, ki štejejo 10–20 borcev. Delujejo hitro in agresivno ter širijo nasilje s samo nekaj borci v skupini. Skupine so disciplinirane in vodene centralno. Na premirja se odzivajo, vendar počasi, saj brigadne strukture ovirajo hiter prenos ukazov. Občasno se pojavljajo posnemovalne skupine, ki v zasedah napadajo in ubijajo civiliste, kar včasih naleti tudi na zavračanje s strani LRA. Posnemovalci so običajno starejši ljudje, ki gredo v spopade za plačilo v hrani ali denarju (IRIN, 2007).

LRA je znana po pohabljanju in posiljevanju žrtev. Med napadi imajo borci različne ukaze za izvajanje brutalnosti, kot so posilstva, pohabljenja, posebno pri maščevanju zajetim vladnim ljudem in vojakom, ki sodelujejo z lokalnim prebivalstvom. Kljub brutalnosti LRA, jih podpirajo lokalne skupnosti severnega dela Ugande. Pomagači

skupini priskrbijo zdravila, informacije, obleko in obutev, hrano ter druga sredstva, ki jih nujno potrebujejo za življenje in boj. Med boji zajamejo tudi komunikacijske pripomočke, medicinska sredstva in hrano (IRIN, 2007).

V zadnjih nekaj letih napadi LRA upadajo, so mnogo redkejši in manj agresivni kot v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Pohabljenja in uboji so bili značilnost tega gibanja, ki pa še vedno obstaja v južnem Sudanu. Obstajajo poročila o najmanj petnajstih ugrabljenih sudanskih otrocih v zadnjih petih letih.

Ugrabljene otroke običajno zvežejo skupaj, nato pa jih uporabijo za razne namene. Nekateri so uporabljeni kot sluge, nekateri so ubiti, nekateri ostanejo v krogu LRA, nekatere pa izpustijo. Nekateri so prisiljeni sodelovati v ritualih, pri katerih morajo sami ubiti sorodnika ali sodelovati pri uboju njihovih sorodnikov ali prijateljev, žrtev pa je najpogosteje otrok, ki je poskusil uiti. Taki otroci se ne morejo vrniti k svojim družinam ali v svoje skupnosti, zato ostanejo v skupini LRA. Postanejo popolnoma poslušni, vodje spoštujejo in izvršijo vsa njihova navodila. Otroke ustrahujejo, da ne pobegnejo v času vojaškega treninga (IRIN, 2007).

Otroke pošljejo za dva meseca na vojaško urjenje v sosednji Sudan, katerega vlada podpira LRA. Na urjenju se naučijo izvrševanja ukazov, vojaških veščin, uporabe orožja, postavljanja zased in drugih veščin. Po urjenju se vrnejo v tabor, nato jih razporedijo v različne enote. Borci LRA uporabljajo pretežno kalašnikove avtomatske puške AK-47 z bajoneti. Ti so namreč lahki in za uporabo zelo enostavni, zato z njimi lahko rokujejo tudi otroci. Tako tudi moderna tehnologija omogoča udeležbo otrok v vojnah, kar je zaradi težje oborožitve v preteklosti predstavljalo omejitev (Singer, 2005b).

V letu 2004 je LRA pristala na premik svojih enot na področje Ri-Kwangba, kar je pospešilo premik njihovih enot iz severne Ugande v mejno območje južnega Sudana. Sestavljanje enot ni bilo najbolj uspešno, ker je ugandska vojska blokirala večino tranzitnih poti (IRIN, 2007).

3.7 Poboji LRA

V svoji zgodovini delovanja je LRA odgovorna za veliko število masovnih pobojev v Ugandi, Kongu in Sudanu. Poročil iz tega časa ni na razpolago, tako da število žrtev, ki jih je povzročila LRA, ni znano. Zapisi o pobojih so znani za dobro zadnje desetletje, ko se s problematiko LRA ukvarjajo tudi vlade vpletenih držav in mednarodne organizacije.

LRA je znana po tem, da v boju uporablja tudi najmlajše otroke, ki so stari le pet let. Ena od prvih ugrabitev LRA se je zgodila leta 1987 z napadom na Sacred Hearts Girls Boarding School v mestu Gulu. Po tem dogodku je LRA napadla še več šol in ugrabila mnogo otrok (Briggs, 2005).

Januarja leta 1997 je LRA napadla Lamwo v severni Ugandi. Več kot 400 ljudi je bilo ubitih, izselilo se je 100.000 ljudi.

V maju 2001 je LRA napadla vzhodno Equatorijo v Sudanu. Okoli 450 ljudi je bilo ubitih.

25. decembra 2008 je LRA pomorila 189 ljudi in ugrabila 120 otrok med praznovanjem, ki ga je priredila katoliška cerkev v okolišu Faradje v Demokratični republiki Kongo. Napad se je nadaljeval tudi naslednji dan, kmalu potem pa so bile napadene še tri komune. V cerkvi severno od Dungu je bilo pobitih 75 ljudi, cerkev pa so zažgali. V Bangadiju so pobili 48 ljudi in 213 v Gurbi (Wikipedia, 2011a).

28. decembra 2008 je bila objavljena vest o napadu na cerkev v področju Doruma, približno 40 km od sudanske meje, kjer so v cerkvi dva dni prej uporniki LRA do smrti razsekali 45 ljudi. Očividci so povedali, da so deli teles ležali vse povprek (Mukasa, 2008).

Vojska Republike Kongo je leta 2008 skupaj s pomočjo sil Sudana in Ugande skušala zajeti in razorožiti pripadnike LRA. Poskus ni uspel.

Leta 2009 je ugandska vojska v operaciji "Lightning Thunder" s pomočjo ZDA ponovno poskušala dokončno uničiti sile LRA. Vendar tudi ta poskus ni uspel. Nasprotno, racija je povzročila maščevanje LRA z akcijami, v katerih so brutalno pobili več kot 1000 ljudi v Kongu in Sudanu. Vojaška akcija v Demokratični republiki Kongo je imela namen ujeti ali ubiti Konyja, vendar se je ta ponovno izmaknil akciji.

Avgusta leta 2010 je LRA napadla vernike pri molitvi v cerkvi Our Lady Queen of Peace church v okraju Ezo. Ugrabili so 17 ljudi, enega so zvezali ob drevo in ga kmalu po tem ubili. Ta dogodek je izzval sudanskega nadškofa Johna Baptist Odama, da je pozval mednarodno skupnost k mirnemu reševanju tega spora.

Decembra 2009 je LRA pomorila najmanj 321 ljudi v Demokratični republiki Kongo, in sicer pri Makombu. Smrt teh ljudi je preveril Rdeči križ in Human Rights Watch. Žrtve so bile razsekane ali pobite z udarci, preživeli pa so morali nositi tovor napadalcev. Najmanj 90 otrok obeh spolov je bilo ugrabljenih, dečki za vojake, deklice za spolne sužnje članom LRA. Krožna serija pobojev se je začela 13. decembra 2009 v Mabanga Ya Talo in se nadaljevala do 18. decembra istega leta. Uporniki so potovali do vasi Tapili in nazaj severno na točko, kjer je imela LRA na severni strani reke Uele, poleg Mavanzongude, svoj kamp (Plaut, 2010).

V maju 2010 je bilo znano poročilo o pokolu 100 ljudi, ki naj bi ga v februarju istega leta povzročili ugandski uporniki v Kpangi blizu tromeje Konga, Centralnoafriške republike in Sudana (Fessy, 2010).

Po napadih na vasi ali mesta se lokalni prebivalci organizirajo v vaške milice in delujejo kot obramba proti napadom LRA. Po napadu LRA na mesto Obo se je organizirala milica, ki jo vodi Joseph Fele (na sliki 4). Skupina je ena od štirih v okolišu in redno patroljira okoli mesta, da prepreči morebitne napade LRA.

Slika 4: Šef obrambne milice Joseph Fele s člani svoje skupine v mestu Obo

Vir: The Guardian, 2010.

3.8 LRA danes

V letu 2006 je začelo gibanje LRA usihati, ko je pristalo na premirje. Ugandske oblasti so se namreč 18 let borile proti temu brutalnemu gibanju, ki je v bojih uporabljalo predvsem ugrabljene otroke. V času svojega delovanja je LRA ugrabila in za vojake uporabila 8.000–10.000 otrok. Namen Josepha Konyja je bil prevzeti oblast nad Ugando in jo voditi po svoji viziji krščanstva. Mladoletne dečke so izurili v vojake, deklice pa v spolne sužnje. Okoli milijon in pol ljudi je iz severne Ugande pobegnilo v strahu pred nasiljem in ugrabitvami njihovih otrok. Na Mednarodnem sodišču so bili Joseph Kony in trije voditelji LRA obsojeni za zločine proti človeštvu. Ugandska vlada in LRA sta podpisali trajno premirje februarja 2008. Kony je nekajkrat prekršil dogovor in porušil upanje na formalno premirje, nakar je gibanje v letu 2009 pristalo na dokončno premirje, ko so skupne sile Ugande, južnega Sudana in Konga napadle njihovo bazo (Infoplease.com, 2011).

Mednarodno sodišče je 8. 7. 2005 in 27. 9. 2005 izdalo sodne naloge za Josepha Konyja, njegovega poslanca Vincenta Ottija in komandante LRA, to je za Raska Lukwiya, Okota Odhiambo in Dominica Ongwena. Vseh pet vodij LRA je bilo obtoženih za zločine proti človeštvu in vojne zločine, vključujoč umore, posilstva in ropanja, spolnega suženjstva in ugrabitve ter uporabe otrok v vojne namene. Obtožnice so bile javno objavljene 13. 10. 2005.

To je bil prvi sodni pregon, ki ga je Mednarodno sodišče izdalo po ustanovitvi leta 2002. Podrobnosti nalogov so bile posredovane v države, kjer je LRA aktivna: v Ugando, Sudan in Demokratično Republiko Kongo (DRC). Vodje LRA so izjavili, da se ne bodo predali, če ne dobijo garancije, da ne bodo kazensko preganjani. Z izdajo sodnih nalogov za pregon je tako postalo malo verjetno, da bi se spor rešil s pogajanjem.

30. 11. 2005 je poslanski vodja LRA Vincent Otti sporočil BBC, da želi vodstvo LRA obnoviti mirovna pogajanja z ugandsko vlado. Ta je bila zaradi slabih izkušenj v preteklosti skeptična, vendar je vseeno pokazala voljo za začetek reševanja tega spora.

2. 6. 2006 je Interpol po navodilih ICC izdal sporočila 184 državam o iskanju omenjenih oseb. Kony je pred tem obiskal sudanskega podpredsednika Rieka Macharja. Naslednji dan so Human Rights Watch poročale, da je območna vlada južnega Sudana ignorirala sodne naloge ICC v zameno za to, da LRA ne napada prebivalcev južnega Sudana. Kljub temu so bili nekateri od iskanih voditeljev LRA ubiti: Lukwiya 12. 8. 2006, Otti konec leta 2007 in Odhiambo v aprilu 2008.

V letu 2006 so v sklopu ZN poskusili ujeti ali ubiti Josepha Konyja. V Kongo, v Baramba National Park, kjer je bila dolgoletna baza LRA, je bila poslana četa v Ameriki treniranih guatemalskih specialcev. Guatemalski borci so bili navajeni bojov v gozdovih in dobro oboroženi z najnovejšo bojno tehnologijo, vendar so bili vsi pobiti v kratkem boju z borci LRA, na strani teh pa je padlo le pet borcev. Vodja specialcev je bil obglavljen. LRA je pustila trupla specialcev v džungli, dokopala pa se je do orožja, ki je vključevalo tudi težke brzostrelke in minomete.

V maju 2009 je ameriški predsednik Obama podpisal akt o razorožitvi LRA in Northern Uganda Recovery Act. Zakon je bil potrjen v senatu 11. 3. 2010. Novembra 2010 je Obama predstavil strategijo razorožitve Josepha Konyja in LRA. Prek objav WikiLeaksa je razumljeno, da Uganda krivi Kartum zaradi plačevanja in oskrbovanja ugandskega upornika Josepha Konyja, vodje brutalne uporniške skupine, ki je kriva za najdaljši spor v Afriki. Museveni je v pogovoru z ameriško državno sekretarko za afriške zadeve Jendayi Frazer povedal, da za dolgotrajnim sporom stoji sudanska vlada v Kartumu. Tudi če ne oskrbuje LRA v enakem obsegu kot nekoč, je v stikih z LRA in ji omogoča oskrbo (Dickinson, 2010). Jemera Rone je za Human Right Watch zapisal, da bi morali sudanski voditelji aretirati ljudi, ki povzročajo vojne zločine, ne pa jim dajati hrano in orožje (Human Right Watch, 2006).

3.9 Posttravmatski sindrom otrok

Otroci, ki se na kakršen koli način udeležijo vojne, to doživljajo drugače kot odrasli. So v obdobju odraščanja in oblikovanja njihove osebnosti, zato so zelo dovzetni na zunanje vplive. Dojemljivi so za učenje in razumevanje ideologije, zato lahko odrasli manipulirajo z njihovim umom. Otroci, ki sodelujejo v vojnah, so večinoma nasilno in neprostovoljno pripeljani na vojaško urjenje in nimajo svobodne izbire. V primeru LRA je večina otrok ugrabljenih in prepeljanih na urjenje v Kongo, kjer se poleg vojaškega urjenja dogaja tudi pranje možganov z uporniško ideologijo (Muth, 2006).

Otrok vojak je vsak otrok, ki še ni dopolnil 18 let in je na kakršen koli način rekrutiran na vojaško urjenje ali udeležen v vojaških operacijah. Otroci postanejo udeleženci LRA na več načinov. Lahko se pridružijo borcem LRA prostovoljno, lahko zaradi ekonomskih, varnostnih ali drugih vzrokov, najpogosteje pa so ugrabljeni med krvavimi pohodi skupin LRA. Prostovoljci verjamejo v poslanstvo LRA ali pa se bojijo za varnost svojih družin in pristanejo na pridružitve – takih je zelo malo. Nekateri otroci verjamejo, da bodo z orožjem v roki bolj varni in se zato pridružijo oboroženim skupinam. V redkih primerih starši svojega otroka *prodajo* borcem LRA v zameno za varnost, denar, hrano ali zaradi dejstva, da bo bolje preskrbljen v enotah LRA kot v svojem revnem okolju. V primeru ugrabitve so otroci prisotni pri nasilju nad njihovimi

najbližjimi, kar jim vzame voljo do upiranja. Borci LRA pogosto pobijejo svoje ugrabljenih otrok v opozorilo, kakšna je kazen za neposlušnost ali beg. Nasilje povzroči tudi otopelost in stanje nezaznavanja strahu ter bolečine, kar je popotnica za urjenje otrok v vojaških taborih (Muth, 2006).

Ugrabljeni otroci v nekaterih primerih izginejo brez sledu, tako da so njihovi svojci prepričani, da so se prostovoljno pridružili skupinam LRA. Tako so otroci nesprejeti, če po naključju preživijo in se vrnejo domov. V nekaterih primerih ugrabijo le enega otroka in tega ustrahujejo, da bodo v primeru njegovega nesodelovanja pobili ostale člane družine. Med ugrabitvijo je lahko otrok prisiljen, da pobije nekatere člane svoje družine, kar povzroči travmo, zavračanje in stigmatizacijo. Tak otrok se ne more vrniti v svoje okolje (Muth, 2006).

Dečki se običajno uporabijo kot sluge, kuharji, kurirji in borci, deklice pa tudi kot spolne sužnje. Deklice v vlogah žena imajo boljšo pozicijo kot ostali otroci, sploh v primeru zanositve, vendar nosečnost pomeni stigmatizacijo tako matere kot otroka. Deklica – mati se ne more vrniti v svoje okolje, ker je označena kot žena ubijalca, njen otrok pa "otrok iz gozda" oziroma potomec morilca (Derluyn in sod., 2004).

Nekaj otrok pobegne, so pa tudi primeri, ko jih LRA izpusti. Rehabilitacija otrok vojakov je težka, saj ne vključuje le običajne povojne rehabilitacije, ki vključuje sposobnost samostojnega preživljanja, socialnih sposobnosti, vodenja, discipline, komunikacije in socialne odgovornosti. Rehabilitacija otrok vojakov se začne v sprejemnih centrih, kot je na primer Gulu Support for Children Organisation. Ti centri ne nudijo le prenočišča, hrane in zdravstvene nege, ampak se ukvarjajo tudi s spremembo obnašanja otrok, ki so bili v postopku vojaškega urjenja usposobljeni kot sluge, borci, komandanti ali spolni sužnji. Postopek obsega tudi ločitev borcev od ostalih otrok, saj se s tem prepreči nasilje, ki so ga borci vajeni (Muth, 2006). Kljub vsem postopkom ostajajo travme udeležencev vojne globoke in neozdravljive. Te travme poznajo le tisti, ki so bili udeleženci, zato se pogosto zdravijo medsebojno z izmenjavo izkušenj in socializacijo v skupinah "otrok iz gozda" (Derluyn in sod., 2004).

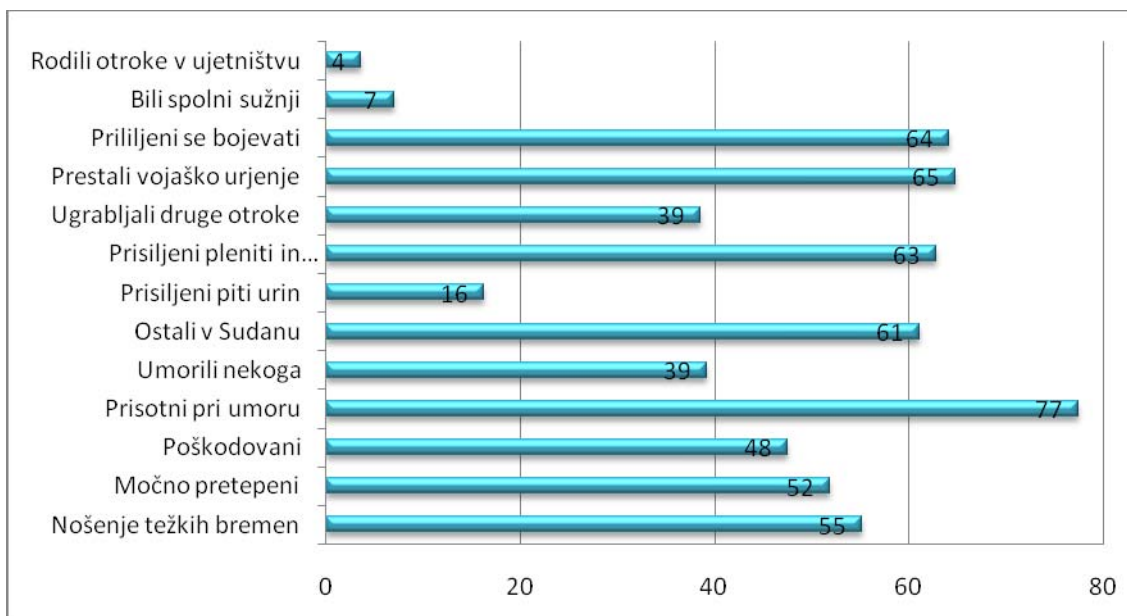
Slika 5: Izpuščeno dekle, ki je preživelo dve leti v enotah LRA, izprašujejo častniki Forces armées centrafricaines (FACA) v Demokratični Republiki Kongo.

Vir: The Guardian, 2010a.

Raziskava posttravmatskega stresa, ki so jo izdelali z anketiranjem 301 otroka vojaka, ki so sodelovali v LRA, je pokazala, da število travmatskih izkušenj ne vpliva na stopnjo posttravmatskih reakcij. V analizi so bili zajeti otroci, ki so bili ugrabljeni, pod prisilo so morali prenašati zelo težka bremena, bili so pretepeni, poškodovani, prisostvovali so umorom ali so bili prisiljeni moriti sami ali so preživeli druge travmatske dogodke. Večji vpliv na travmatske reakcije ima smrt matere. Zaščitni faktor, ki zmanjša posttravmatske reakcije, je prisotnost staršev, posebno matere. Čeprav ni bistvenih razlik med dečki in deklicami, pa smrt matere bolj negativno vpliva na deklice. Starost otroka, doba zajetja in doba od pobega do najdbe otroka ne vpliva bistveno na posttravmatske reakcije. Posttravmatska reakcija lahko traja več let. Rezultati kažejo, da so dogodki, ki jih ti otroci preživijo, sami po sebi tako travmatski, da ne povzročijo razlike v stopnji posttravmatske reakcije. Tako je težko razlikovati efekte različnih travmatskih dogodkov na posttravmatski stres. Ker so ti otroci zavrnjeni in stigmatizirani zaradi grozodejstev, katerim so bili prisotni, je rehabilitacija takih otrok zelo težka.

Slika 6: Odstotek otrok, ki so bili prisiljeni v določene aktivnosti v LRA

Vir: Derluyn in sod., 2004.

Rezultati analiz kažejo, da je stopnja posttravmatskega sindroma otrok vojakov neposredno povezana z nižjo verjetnostjo sprave, kar pomeni, da otroci, katerih posttravmatski sindrom je zelo prisoten, čutijo močno željo po maščevanju. Ti faktorji morajo biti upoštevani pri rehabilitaciji, saj so ti otroci bolj agresivni in se obravnavajo posebej (Bayer in sod., 2007).

3.10 Mirovne operacije in reševanje problematike otrok vojakov

Na reševanje konfliktov v Afriki bistveno vpliva dekolonizacija Afrike. Formalni proces dekolonizacije se je začel po drugi svetovni vojni, vendar je do dekolonizacije dejansko prišlo šele v zadnji dekadi dvajsetega stoletja. Mednarodna skupnost je sicer skušala vplivati na procese v Afriki, vendar je njen vpliv zaradi večkratnih slabih izkušenj oslabil. Sam postopek dekolonizacije Afrike se je začel v šestdesetih letih dvajsetega stoletja pod okriljem OZN in je nekdanjim 80 kolonijam omogočil samostojnost. Kljub temu dekolonizacija ni vodila v stabilizacijo razmer, ampak je nastalo veliko vojaških konfliktov, v katerih pa OZN v času hladne vojne ni sodelovala. Spopadi so se pogosto končali s premirji zaradi izčrpanosti vpletenih in nadaljevali, ko so si sprte strani opomogle. Poleg OZN na stanje v Afriki vplivajo organizacije ECOWAS (Economic

Community of West African States), ki ima namen gospodarskega povezovanja in postopnega oblikovanja enotnega gospodarskega zahodnoafriškega območja, OAE (Organizacija afriške enotnosti), ki ima več povezovalnih in osamosvojitvenih funkcij, in Afriška Unija (Prebilič, 2005).

Z reševanjem problematike bivših otrok vojakov se ukvarjajo tako mednarodna skupnost, ugandska vlada kot tudi nevladne organizacije. Cilji organizacij so promocija spoštovanja zakonodaje, mednarodnih konvencij, spoštovanje človekovih in otrokovih pravic, politične aktivnosti za ustvarjanje miru ter reševanje problemov, izobraževanje in končna rehabilitacija vseh, ki so trpeli zaradi vojn in nasilja. Rehabilitacija vključuje zaščito in varnost, medicinsko pomoč, psihološko rehabilitacijo ter vključevanje v družbo (Kasajja, 2007).

Za otroke, prizadete zaradi vključenosti v vojno, na področju Ugande skrbijo razne organizacije:

- Freidis Rehabilitation and Disable Centre: v centru je 28 otrok, ki so bili ali rojeni v ujetništvu ali kakor koli poškodovani v bojih. V centru ostanejo 3–6 mesecev, kjer jim nudijo medicinsko nego, možnost izobraževanja, možnosti plesnega in glasbenega udejstvovanja, rekreacije ter pridobivanja novih prijateljev;
- Northern Uganda Youth Development Centre: je vladni ugandski projekt v okraju GULU, ki pomaga mladim ljudem pri povračanju identitete in možnosti zaposlovanja;
- Children of War Rehabilitation Center: je zbirni center za bivše otroke vojake;
- Concerned Parents Association: se zavzema za izpustitev vseh ugrabljenih, za reintegracijo vseh bivših otrok vojakov v družbo in za preprečevanje nadaljnega ugrabljanja prebivalcev;
- United Movement to End Child Soldiering (Uganda/Washington DC): ponuja izobrazbeno, psihološko in družinsko podporo vsem, ki so prizadeti zaradi konfliktov;
- Uganda Community Based Association for Child Welfare (Kamuli, Uganda): nudi pomoč sirotam in ogroženim otrokom zaradi vojn, aidsa, revščine ter drugih faktorjev;

- Gulu Support the Children Organization (GUSCO): omogoča psihološko in reintegracijsko pomoč vsem otrokom, prizadetim zaradi vojne v severni Ugandi;
- Invisible Children Scholarship Program: program za razvoj izobraževanja;
- Peace Through Music: delo in rehabilitacija bivših otrok vojakov z glasbo;
- ChildSoldiers.net: sponzorira izobraževalne programe za otroke vojne v Ugandi;
- SOS Children's Village: dnevni negovalni center v Guluju;
- Gulu Community Social Support Counselling and Education Centre (GUCOSS): promovira zaščito in spoštovanje otrokovih pravic in pravic mater;
- Caritas, Gulu: oskrba bivših otrok vojakov;
- Kitgum Concerned Women's Association: reintegracijski center za bivše ugrabljene otroke;
- The Fund for War Affected Youth in Northern (Uganda – Kanada): fond za dolgoročno finančno pomoč za omogočanje miru in sprave v severni Ugandi;
- Christian Counselling Fellowship;
- Rachele Rehabilitation Centre – Lira, Uganda (Child soldier Relief, 2011).

Pri rehabilitaciji se upošteva kontekst doseganja sprave in mirovnega procesa, kar zahteva aktivnosti za psihološko in travmatološko zdravljenje bivših otrok vojakov:

- poznati je treba efekte travme;
- poznati je treba prednosti in slabosti ocene posttravmatskega sindroma;
- poznati je treba strategije za omogočanje psihološke podpore;
- seznanjen je treba biti z načini zdravljenja travme: ocena, možnost bolečin, zmožnosti izražanja, psiho-izobraževalne delavnice, družbene dejavnosti, mentalno zdravje in drugo;
- razumeti je treba pomembnost faktorja časa rehabilitacije;
- razumeti je treba pomembnost obravnave otrok s spoštovanjem;
- razumeti je treba pomembnost faktorja spola;
- upoštevati je treba pomen ponovnega združevanja družin (European Group on Training, 2011).

4 SKLEP

Sodelovanje otrok vojakov v vojnah odpira vprašanje, zakaj pride do uporabe otrok v vojaške namene in zakaj so tako učinkoviti. Odgovor se verjetno skriva v vprašanju smiselnosti vojne same po sebi, saj odraslemu človeku vojna pomeni uničenje vsega – miru, premoženja, vrednot in na koncu življenja. Tam, kjer vojna nima otipljivega smisla ali pa gre za vojno kot posledico idejnih, etičnih ali političnih vprašanj, je uporaba otrok v vojaške namene večja.

V primeru raziskovane LRA je uporaba asimetričnega vojskovanja neizogibna, saj celotna skupina šteje le nekaj tisoč pripadnikov. Ta način vojskovanja vključuje tudi uporabo psiholoških dejavnikov, ki imajo izreden učinek v primeru uporabe otrok. Otroci so večinoma rekrutirani na silo, odvzeti staršem, ustrahovani, pogosto niti ne poznajo svoje starosti, zato se ne sprašujejo po vzrokih in smislu vojne. Enostavno in brez razmišljanja izvajajo ukaze ter se ne zavedajo smisla življenja in smrti. Če strnemo vzroke za nastanek situacije, se uporaba otrok vojakov najprej začne v skrajni sili, ko regularnim silam pojame moč, v absolutističnih režimih, kjer sta volja posameznika in spoštovanje človekovih pravic zanikani, pretežno pa danes uporabljajo otroke v vojaške namene uporniške skupine, paravojaške enote in razne plemenske milice. Uporaba otrok v teh organizacijah je logična: otroci nimajo svoje volje, lahko jih je ustrahovati in prisiliti v poslušnost, so hitri, neusmiljeni ter se v boju ne predajo. Poleg tega so poceni, saj razen orožja in nekaj hrane ter obleke ne potrebujejo skoraj ničesar.

Med organizacijami, ki uporabljajo otroke vojake v bojih, izstopa LRA zaradi večinske udeležbe otrok v svojih enotah. Glede na dejstvo, da LRA nima jasne ali razumljive ideologije, je namen boja le teroriziranje lokalnega prebivalstva, kar posredno pomeni etnično čiščenje.

Prvo hipotezo, ki pravi, da vojaška mentaliteta Josepha Konyja in upornikov LRA temelji na ugrabljanju, posiljevanju in pranju možganov otrok, ki jih prevzgojijo v otroke vojake, lahko potrdim. Skupina LRA nima smiselne politike in ideologije. Delovanje uporniške skupine LRA temelji na večinski uporabi otrok vojakov v bojih, kar povratno postavlja tudi obliko vojaške mentalitete vodje Josepha Konyja. Glede na

to, da vizija in politika LRA nista razumljivi, se lahko v tak koncept postavi tudi karizma Josepha Konyja, ki za izvajanje svoje fanatične ideologije izkorišča trenutno stanje Afrike: revščino, spore med plemeni in podporo Sudana. Funkcioniranje skupine je dolgoročno odvisno le od uspešnosti cikličnega mehanizma rekrutiranja oziroma ugrabljanja in urjenja otrok, ki postanejo orodje za nadaljnje funkcioniranje skupine.

Hipotezo, da je za ugrabljene otroke vojake pobeg in izhod iz situacije praktično nemogoč, lahko potrdim. Način vključevanja otrok v urjenje in boje se začne v večini primerov z ugrabitvijo, z nasilnim prepričanjem v sodelovanje, z ubijanjem lastne volje in s psihološkim izločanjem iz družbe. Otrok, ki se udeleži bojev, je označen kot "morilec iz gozda" in nima možnosti za vključevanje v človeško skupnost. Običajno ugrabitelji otrok uporabijo metode hudega psihološkega nasilja in onemogočijo beg takih otrok tako, da morajo otroci sami sodelovati pri uboju svojega najbližjega, kar jim dolgoročno prepreči, da bi se lahko vrnili med svoje ljudi, saj v sebi nosijo krivdo za umor. Pobegle otroke pobijejo kruto in pred drugimi člani skupine, otroci, tako da jih še dodatno zastrašijo. Če po naključju otrok vojak uspešno pobegne, je rehabilitacija težka in dolgotrajna, večina pa si nikoli ne opomore. Pogosto se taki otroci zatečejo v skupine enakih, torej drugih "morilcev iz gozda", in si medsebojno pomagajo, vendar dolgoročno gledano nimajo možnosti za socializacijo.

VIRI

Abrahamson, Peter. 1995. *Social Exclusion in Europe: Old Win in New Bottles?*.

Družboslovne razprave 19, 119–136.

African Insights Blog. 2011. *Alice Auma Lakwena – Mystic-Priestess-Visionary-Warrior-Messenger from God?*. Dostopno prek <http://kabiza.com/African-Insights-Blog-Alice-Auma-Lakwena.htm> (21. 7. 2011).

Baker, Wairama G. 2001. *Minority Rights Group International Report: Uganda: the marginalization of minorities*. Dostopno prek [http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/\(httpDocuments\)/D9CABAAF78769667802570B7005A58AA/\\$file/UgandaReport.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/(httpDocuments)/D9CABAAF78769667802570B7005A58AA/$file/UgandaReport.pdf) (29. 4. 2011).

Bayer, Christophe Pierre, Klasen, Fiona, Adam, Hubertus. 2007. *Association of Trauma and PTSD Symptoms With Openness to Reconciliation and feelings of Revenge Among Former Ugandan and Congolese Child Soldiers*. American Medical Association, 298: 5, 555–559.

BBC News. 2011. *Uganda's mystic rebel leader dies*. Dostopno prek <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6274313.stm> (4. 5. 2011).

Briggs, Jimmie. 2005. *Innocents Lost: When Child soldiers Go to war*. Basic books: 105–144.

Morrisson, Christian, Chauvin, Sophie, Rospabé, Sandrine. 1999. *Conflict and Growth in Africa: Kenya, Tanzania and Uganda*. OECD Publishing.

Child soldier Relief. 2011. *Treatment centers*. Dostopno prek <http://childsoldierrelief.org/rehabilitation-centers/> (22. 7. 2011).

Comitee on the rights of the child. 2008. *Consideration of reports submitted by states parties under article 8 of the optional protocol to the convention on the rights of the child on the involvement of children in in armed conflicts*. United Nations.

Derluyn, Ilse, Broekaer, Eric, Schuyten, Gilberte, Temmermanm Els de. 2004. *Post-traumatic stress in former Ugandan child soldiers*. *The Lancet* (363): 861–863.

Dickinson, Elizabeth. 2010. *WikiFailed States: What the cables reveal about the world's toughest places*. Dostopno prek <http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/12/13/wikifailed?page=full> (5. 5. 2011).

Doom, Ruddy, Vlassenroot, Koen. 1999. *Kony's message: A new koine? The Lord's Resistance Army in northern Uganda*. *African Affairs* 98: 5–36.

Enciklopaedia Britannica. 2011. *The Republic of Uganda*. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/612597/Uganda/37628/The-Republic-of-Uganda#ref=ref419307> (4. 5. 2011).

Europaean Group on Training. 2011. *Specialisation Course on Child Protection, Monitoring and Rehabilitation*. Dostopno prek www.entriforccm.eu/certification/5%20SC%20Child%20Protection.pdf (22. 7. 2011).

Fessy, Thomas. 2010. *Fresh LRA massacre in DR Congo*. BBC News. Dostopno prek <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/8656634.stm>. (3. 5. 2011).

Gosak, Milena. 2008. *Socialna vključenost invalidnih oseb*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Guest, Robert. 2004. *The shackled continent*. Washington: Smithsonian books.

Human Right Watch. 2006. *Sudan: Regional Government Pays Ugandan Rebels Not to Attack*. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/en/news/2006/06/01/sudan-regional-government-pays-ugandan-rebels-not-attack> (22. 7. 2011).

International Criminal Court. 1998. *Rome Statute of the International Criminal Court*. United Nations.

International Crisis Group. 2004. *Northern Uganda: Understanding and solving the conflict*. ICG Africa Report N°77. Nairobi/Brussels: 14. 4. 2004. Dostopno prek <http://www.up.ligi.ubc.ca/ICGreport.pdf>. (18. 3. 2009).

International Museum of Woman. 2011. *Spirits in Uganda*. Dostopno prek <http://www.imow.org/wpp/stories/viewStory?storyId=1406> (22.7.2011).

Infoplease. com. 2011. *Uganda, History, Geography, Government and Culture*. Dostopno prek <http://www.infoplease.com/ipa/A0108066.html?pageno=5> (26. 5. 2011).

IRIN (humanitarian news and analysis, a service of the UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs). 2007. *In-depth: Living with the LRA: The Juba Peace; Initiative UGAND-SUDAN: Ri-Kwangba: meeting point*. Dostopno prek <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=72446> (10. 6. 2008).

Jenkins, Orville Boyd. 2002. *People Profile: The Ganda People of Uganda*. Dostopno prek <http://www.orvillejenkins.com/profiles/ganda.html>. (26. 5. 2011).

Kasaija, Stephen. 2008. Uganda's experience with social exclusion. Dostopno prek <http://www.uneca.org/acgd/events/egm2008/Uganda-%20presentation.ppt> (22. 7. 2011).

Krušič, Marjan. 1993. *Afrika južno od Sahare*. Ljubljana, Založba Mladinska knjiga.

Minority Rights Group International – MRG. 2011. *Poročilo*. Dostopno prek <http://www.minorityrights.org/>. (3. 4. 2011).

OZN. 1989. *Konvencija o otrokovih pravicah*. Dostopno prek <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-otrokovih-pravicah-ozn/#c69> (26. 5. 2011).

- Muth, Rachel L. 2006. *Child Soldiers in the Lord's Resistance Army: Factors in the rehabilitation and reintegration process*. Fairfax: George Mason university.
- Mukasa, Henry. (2008). *Uganda: Kony Rebels Kill 400 Congo Villagers*. Dostopno prek <http://allafrica.com/stories/200812310002.html> (3. 1. 2009).
- Plaut, Martin. 2010. *DR Congo rebel massacre of hundreds is uncovered*. Dostopno prek <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/8587305.stm> (3. 5. 2011).
- Prebilič, Vladimir. 2005. *Mirovne operacije na afriški celini*. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, 145–174. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Prebilič, Vladimir. 2006. *Vojne v Afriki – afriški vsakdan*. *Geografski vestnik*: 78–1, 2006; 51–60.
- Reeker, Philip T. *Statement on the Designation of 39 Organizations on the USA PATRIOT Act's /Terrorist Exclusion List/*. U. S. Department of State. Dostopno prek <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2001/6695.htm>. (6. 12. 2001).
- Simončič, Slavica. 2009. *Asimetrično vojskovanje – zgodovinski koncept in sodobni izziv*. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Singer, Peter Warren. 2005. *Children at war*. Pantheon books, New York.
- Singer, Peter Warren. 2005a. *Child soldiers*. AFT. org. Dostopno prek <http://www.aft.org/newspubs/periodicals/ae/winter0506/singer.cfm> (20. 6. 2011).
- Singer, Peter Warren. 2005b. *Why now?* AFT. org. Dostopno prek <http://www.aft.org/newspubs/periodicals/ae/winter0506/singersb1.cfm> (20. 6. 2011).
- Sluga, Nina. 2008. *Dealing with Child Soldiers in Uganda – Legal vs. Traditional approach*, Seminar Paper for Political Crimes and Transitional Justice, K. U. Leuven, neobjavljeno.

Švajncer, Janez J. 1998. *Vojna zgodovina*. Ljubljana: DZS, d. d.

The Guardian. 2010. *On the frontline against Africa's bush killers*. Dostopno prek <http://www.guardian.co.uk/world/2010/may/16/dispatch-on-frontline-with-bush-killers> (22. 7. 2011).

The Guardian. 2010a. *On the frontline against Africa's bush killers*. Dostopno prek <http://www.guardian.co.uk/world/gallery/2010/may/15/central-african-republic-unrest?picture=362679539> (22. 7. 2011).

The Guardian. 2011. *Life with Joseph Kony, leader of Uganda's Lord's Resistance Army*. Dostopno prek <http://www.guardian.co.uk/world/2009/sep/14/uganda-lords-resistance-army> (22. 7. 2011).

UNICEF. 2011. Dostopno prek <http://2.bp.blogspot.com/NOnZFUAapBs/STMFn4VhQTI/AAAAA AAAA F4/m6q8BcRrlYc/s400/child+soldiers.jpg> (20. 5. 2011).

UNICEF. 2011a. *Children and armed conflict*. Dostopno prek http://www.unicef.org/emerg/index_childsoldiers.html (20. 7. 2011).

Varuh človekovih pravic RS. 2011. Dostopno prek <http://www.varuh-rs.si/> (26. 5. 2011).

Wikipedia. 2011. *Lord's Resistance Army*. Dostopno prek http://en.wikipedia.org/wiki/Lord%27s_Resistance_Army (26. 5. 2011).

Wikipedia. 2011a. *2008 Christmas massacres (Congo)*. Dostopno prek [http://en.wikipedia.org/wiki/2008_Christmas_massacres_\(Congo\)](http://en.wikipedia.org/wiki/2008_Christmas_massacres_(Congo)) (22. 7. 2011).

Zakon o vojaški dolžnosti (ZvojD). Ur. l. RS, št. 18/1991, spr. Ur. l. RS, št. 37/1995 Odl. US: U-I-48/94, 74/1995, 43/2001; Odl. US: U-I-434/98-14, 86/2002, 108/2002-

UPB1. Dostopno prek http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO11.html
(26. 5. 2011).

PRILOGE

Ni prilog